

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»
освітньо-професійна програма «Менеджмент»
спеціальність 073 «Менеджмент»

**УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В "УКР ТЕРРА
ПЛЮС" ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

здобувача вищої освіти **Партоян Мадлен Ричардівни**

Науковий керівник: к.е.н., асистент
кафедри менеджменту
Аркадій ТОПОВ_____

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри
обліку і оподаткування Одеського
державного аграрного університету
Тетяна ГНАТЬЄВА

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Галина ЗАПІША
«____» _____ 202__р.

ОДЕСА 2025

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та управління

Кафедра менеджменту

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту

_____ Галина ЗАПША

«_____» _____ 20__р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Мадлен ПАРТОЯН

1. Тема роботи: *«Управління земельними ресурсами в "УКР ТЕРРА Плюс" Жмеринського району Вінницької області»*, науковий керівник роботи к.е.н., асистент кафедри менеджменту Аркадій ТОПОВ затверджені наказом ректора Одеського державного аграрного університету № 349 від «30» грудня 2024 року.

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи _____ 20__р.

3. Об'єкт дослідження: *процес управління земельними ресурсами аграрного підприємства.*

4. Предмет дослідження: *теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти управління земельними ресурсами аграрного підприємства. Поглиблений аналіз здійснено на прикладі діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області.*

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

5.1. Теоретико-методичний розділ:

- *визначити теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів;*

- *проаналізувати нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні;*

- *узагальнити методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах;*

5.2. Аналітичний розділ:

- *провести аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області;*

- *здійснити організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства;*

- оцінити економічну ефективність використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства; 5.3. Рекомендаційно-розрахунковий розділ:

- визначити інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні;

- впровадити систему заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства;

- оцінити ефективність запропонованих заходів.

6. Орієнтовний перелік графічного та табличного матеріалу:

6.1. До теоретико-методичного розділу:

Сутність категорій «земля», «земельні ресурси»; Функції земельних ресурсів; Класифікація земельних ресурсів; Класифікація земель сільськогосподарського призначення; Класифікація земельних ресурсів для цілей бухгалтерського обліку; Структура правового регулювання управління та використання земельних ресурсів; Форми користування земельними ділянками; Умови щодо особливостей спрощеного порядку оренди земельних ділянок; Комплексне визначення категорії ефективності підприємства; Економічна ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві; Специфіка сільського господарства.

6.2. До аналітичного розділу:

Вплив російсько-української війни на стан і використання земельних ресурсів України; Розмінування земельного фонду України; Основні показники аналізу ринку сільськогосподарських земель України; Основні результати ринку землі України; Розподіл земельних ресурсів Вінницької області, 2024 р.; Площі посівні уточнені культур кормових під урожай по Вінницькому регіону за 2021-2023 рік; Організаційна структура управління ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Динаміка обсягу та складу активів та пасивів ПП «УКР ТЕРРА Плюс» 2022-2024 р.р; Площа зібрана ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Обсяги виробництва основних видів продукції в ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Урожайність основних сільськогосподарських культур в ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Собівартість виробництва 1 ц основних видів сільськогосподарської продукції в ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Динаміка фінансових результатів діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Оцінка фінансового стану ПП «УКР ТЕРРА Плюс» за 2022 - 2024 р. ; Загальний рівень економічного розвитку ПП «УКР ТЕРРА Плюс».

6.3. До рекомендаційно-розрахункового розділу:

Досвід удосконалення інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах та перспективи його адаптації в Україні; Основні шляхи усунення проблем реєстрації в Україні; Прикладами світового досвіду використання цифрових технологій в управлінні земельними ресурсами та

перспективами їх впровадження; Переваги впровадження CALS-технологій в управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Очікувані показники ефективності впровадження CALS-технологій для ПП «УКР ТЕРРА Плюс»; Статті витрат для ПП "УКР ТЕРРА Плюс"; Прогнозні оцінки зростання ефективності економічної діяльності підприємства залежно від реалізації запропонованих заходів на 2026 рік; Розрахунок чистого приведеного доходу для проєкту впровадження CALS-технологій

7. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативні акти України, що регулюють діяльність сільськогосподарських підприємств; нормативно-довідкову інформацію щодо обліку, оподаткування та організаційної структури підприємств; дані періодичних фахових видань з питань економіки, агробізнесу та управління; офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Вінницькій області; фінансову звітність підприємства: баланс (форма №1), звіт про фінансові результати (форма №2); форму №50-с.-г. «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»; звітність за формами №21 та №29; штатний розклад підприємства.

8. Дата видачі завдання:

202 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Кількість кредитів	Примітка
1	Визначення теми, об'єкта та предмета дослідження	1.02.25 – 15.02.25	0,2	
2	Отримання завдання і складання змісту (плану) кваліфікаційної роботи	15.02.25	0,1	
3	Складання календарного плану – графіку з підготовки кваліфікаційної роботи	15.02.25	0,1	
4	Написання першого (теоретико-методичного) розділу роботи	16.02.25– 25.03.25	1	
5	Вивчення матеріалів базових підприємств	25.03.25– 05.04.25	0,5	
6	Написання другого (аналітичного) розділу роботи	05.04.25– 25.04.25	1	
7	Написання третього (проектно-розрахункового) розділу роботи	25.04.25– 22.05.25	1	
8	Написання висновків, списку літератури	22.05.25 – 27.05.25	0,3	
9	Перевірка роботи науковим керівником	27.05.25– 4.06.25	0	
10	Доопрацювання роботи після зауважень наукового керівника	5.06.25 – 7.06.25	0,3	
11	Підготовка до захисту: доповідь, ілюстративний матеріал	8.06.25– 9.06.25	0,5	
12	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру	10.06.25	0,1	
14	Перевірка роботи на оригінальність	10. 06.25 –17.06.25	0	
15	Попередній захист на кафедрі	17.06.25– 19.06.25	0,4	
16	Рецензування кваліфікаційної роботи	19.06.25 – 22.06.25	0	
17	Захист кваліфікаційної роботи	24.06.25 – 28.06.25	1,5	
	Всього		4,5	

Здобувачка ОС «бакалавр» _____ Мадлен ПАРТОЯН

Науковий керівник: _____ Аркадій ТОПОВ

РЕФЕРАТ

Партоян М.Р. Управління земельними ресурсами в "УКР ТЕРРА Плюс" Жмеринського району Вінницької області. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, 2025.

Актуальність теми. Земельні ресурси, як один із ключових елементів національного багатства, завдяки своїм природним та економічним характеристикам відіграють вагомую роль у формуванні соціально-економічних і суспільно-політичних відносин. В умовах зростаючої потреби в реалізації ефективних земельних реформ особливої актуальності набуває наявність достовірної, повної та систематизованої інформації про стан і використання земельних ресурсів. Земля виступає стратегічним ресурсом, що забезпечує матеріальний добробут як суб'єктів господарювання, так і суспільства загалом.

Інформація про земельні ділянки має важливе значення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сферах інвестування, розроблення податкової політики, планування територіального розвитку та забезпечення раціонального використання земель. Окрім того, така інформація є необхідною передумовою для здійснення правочинів із земельними ділянками юридичними та фізичними особами.

Одним із пріоритетних завдань сучасної системи управління земельними ресурсами є розроблення та впровадження ефективного нормативно-правового, організаційного й інституційного забезпечення процесів ідентифікації, накопичення, оновлення та використання інформації про об'єкти земельних правовідносин. Реалізація цього завдання передбачає створення комплексної системи обліку як суб'єктів, так і об'єктів земельних відносин, що, зокрема, втілюється через функціонування державного земельного кадастру.

Науково-теоретичні, методологічні та прикладні аспекти управління земельними ресурсами знайшли широке висвітлення в науковій, навчальній і методичній літературі. Значний внесок у розвиток цього напрямку зробили такі дослідники, як: Гуцулюк Ю. Г. [13], Фесіна Ю. Г. [63], Сохніч А. Я. [55], Титова Н. І. [58], Паньків З. П. та Наконечний Ю. І. [45], С.М. Остапчук [43], С.М. Белінська [3], О.В. Гунченко В.Г. [12], Андрійчук [1], В.К. Терещенка В.В. [57], Макарова, О. Ф. [35], Томчук [41], В. В. Кожухар [51], Дядик Т. В. [19], Погребняк Л. П. [44], Третяк А.М. [59], Дорош О.С. [2] та інші вчені.

Дослідження зазначених науковців сформували ґрунтовний методичний інструментарій для управління земельними ресурсами. Водночас сучасний стан і виклики розвитку ринку земель, насамперед сільськогосподарського призначення, зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування науково-теоретичних та методичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами.

Для досягнення поставленої мети визначаємо наступні завдання:

- визначити теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні;
- узагальнити методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах;
- провести аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області;
- здійснити організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства;
- оцінити економічну ефективність використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства;
- визначити інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні;
- впровадити систему заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства;
- оцінити ефективність запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес управління земельними ресурсами аграрного підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти управління земельними ресурсами аграрного підприємства. Поглиблений аналіз здійснено на прикладі діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стали діалектичний метод на засадах системного підходу, а також використання елементів універсального методологічного інструментарію, зокрема методів аналізу і синтезу, індукції та дедукції, формалізації й моделювання. У процесі дослідження застосовувалися економіко-статистичні, розрахунково-конструктивні, абстрактно-логічні методи, а також метод експертних оцінок, зокрема - SWOT-аналіз. З метою візуалізації результатів дослідження залучено таблично-графічні засоби статистичного методу.

Практична значущість роботи є дослідження, представленого у кваліфікаційній роботі, є обґрунтування методичних рекомендацій щодо оцінки ефективності управління земельними ресурсами аграрного підприємства, а також розробка прикладних аспектів їх практичного впровадження на прикладі ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області.

У першому розділі « Теоретико-методичні засади розвитку земельних ресурсів в аграрних підприємствах » визначено теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів; проаналізовано нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні; узагальнено методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах;

У другому розділі « Аналіз стану та управління земельними ресурсами в ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області» проведено аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області; здійснено організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства;

оцінено економічну ефективність використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства.

У третьому розділі « Напрями вдосконалення управління земельними ресурсами в ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області » визначено інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні; впроваджено систему заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства; оцінено ефективність запропонованих заходів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні результати дослідження були оприлюднені на VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики». ПДАУ м. Полтава 16 травня 2025 року.. За результатами дослідження опублікована 1 тези доповіді.

Кваліфікаційна робота містить 77 сторінок, 17 таблиць, 19 рисунків, 4 додатки. Перелік посилань нараховує 71 найменування.

Ключові слова: управління земельними ресурсами, ринок землі, аграрні підприємства, інституційного забезпечення управління земельними ресурсами, трансформація, CALS-технології, PDM-систем.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	7
1.1. Теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні	14
1.3. Методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ПП «УКР ТЕРРА ПЛЮС» ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	29
2.1. Аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області	29
2.2. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства	37
2.3. Оцінка економічної ефективності використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ПП «УКР ТЕРРА ПЛЮС» ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	49
3.1. Інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні	49
3.2. Впровадження системи заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства	54
3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів	59
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	79

ВСТУП

Актуальність теми. Земельні ресурси, як один із ключових елементів національного багатства, завдяки своїм природним та економічним характеристикам відіграють вагомую роль у формуванні соціально-економічних і суспільно-політичних відносин. В умовах зростаючої потреби в реалізації ефективних земельних реформ особливої актуальності набуває наявність достовірної, повної та систематизованої інформації про стан і використання земельних ресурсів. Земля виступає стратегічним ресурсом, що забезпечує матеріальний добробут як суб'єктів господарювання, так і суспільства загалом.

Інформація про земельні ділянки має важливе значення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сферах інвестування, розроблення податкової політики, планування територіального розвитку та забезпечення раціонального використання земель. Окрім того, така інформація є необхідною передумовою для здійснення правочинів із земельними ділянками юридичними та фізичними особами.

Одним із пріоритетних завдань сучасної системи управління земельними ресурсами є розроблення та впровадження ефективного нормативно-правового, організаційного й інституційного забезпечення процесів ідентифікації, накопичення, оновлення та використання інформації про об'єкти земельних правовідносин. Реалізація цього завдання передбачає створення комплексної системи обліку як суб'єктів, так і об'єктів земельних відносин, що, зокрема, втілюється через функціонування державного земельного кадастру.

Науково-теоретичні, методологічні та прикладні аспекти управління земельними ресурсами знайшли широке висвітлення в науковій, навчальній і методичній літературі. Значний внесок у розвиток цього напрямку зробили такі дослідники, як: Гуцулюк Ю. Г. [13], Фесіна Ю. Г. [63], Сохніч А. Я. [55], Титова Н. І. [58], Паньків З. П. та Наконечний Ю. І. [45], С.М. Остапчук [43], С.М. Белінська [3], О.В. Гунченко В.Г. [12], Андрійчук [1], В.К. Терещенка В.В. [57],

Макарова, О. Ф. [35], Томчук [41], В. В. Кожухар [51], Дядик Т. В. [19], Погребняк Л. П. [44], Третяк А. М. [59], Дорош О. С. [2] та інші вчені.

Дослідження зазначених науковців сформували ґрунтовний методичний інструментарій для управління земельними ресурсами. Водночас сучасний стан і виклики розвитку ринку земель, насамперед сільськогосподарського призначення, зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування науково-теоретичних та методичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- визначити теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні;
- узагальнити методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах;
- провести аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області;
- здійснити організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства;
- оцінити економічну ефективність використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства;
- визначити інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні;
- впровадити систему заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства;
- оцінити ефективність запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес управління земельними ресурсами аграрного підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти управління земельними ресурсами аграрного підприємства. Поглиблений аналіз здійснено на прикладі діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження стали діалектичний метод на засадах системного підходу, а також використання елементів універсального методологічного інструментарію, зокрема методів аналізу і синтезу, індукції та дедукції, формалізації й моделювання. У процесі дослідження застосовувалися економіко-статистичні, розрахунково-конструктивні, абстрактно-логічні методи, а також метод експертних оцінок, зокрема - SWOT-аналіз. З метою візуалізації результатів дослідження залучено таблично-графічні засоби статистичного методу.

Інформаційне забезпечення дослідження базується на положеннях Конституції України, Господарського кодексу України, Земельного кодексу України, чинних законодавчих актів, постанов Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правових документів Міністерства аграрної політики та продовольства України. Теоретичну основу склали наукові праці українських та зарубіжних економістів, зокрема монографії, підручники, навчальні посібники та публікації у фахових періодичних виданнях економічного спрямування.

Емпіричну базу сформовано на основі статистичних даних та звітності, отриманих із відкритих джерел, матеріалів Державна служба статистики України у Вінницькій області, а також Жмеринської районної військової адміністрації.

Практична значущість роботи є дослідження, представленого у кваліфікаційній роботі, є обґрунтування методичних рекомендацій щодо оцінки ефективності управління земельними ресурсами аграрного підприємства, а також розробка прикладних аспектів їх практичного впровадження на прикладі ПП «УКР ТЕРРА Плюс» Жмеринського району Вінницької області.

Апробація результатів роботи. Основні результати бакалаврського дослідження були оприлюднені у формі тез доповіді: Т.М. Грекова, М.Р. Партоян. Ринок сільськогосподарських земель України: визначення,

регулювання та тенденції розвитку. Збірник тез VIII Міжнародної науково-практичної конференції *«Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики»*. м. Полтава 16 травня 2025 року.

Обсяг і структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 77 сторінках, містить 19 рисунків, 17 таблиць і 4 додатків. Список використаних джерел включає 71 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Теоретичні аспекти сутності та класифікації земельних ресурсів

Поняття «земельні ресурси» має багатогранний характер, оскільки розглядається з різних наукових підходів. Насамперед, земля виступає як природне середовище існування людини, джерело її життя та розвитку, а також як територіальна основа функціонування суспільства. Вона є ключовим елементом екосистеми, фундаментом державності народу, чинником національного самовизначення та однією з базових ознак держави.

Як матеріальна основа господарської діяльності, земельні ресурси стають об'єктом економічних відносин. Земля водночас є предметом, знаряддям і засобом праці, а також елементом виробничих відносин, що виникають у процесі її використання та привласнення результатів праці. У цьому контексті, як об'єкт трудової діяльності для підтримання або підвищення родючості, земля виступає предметом праці; як середовище і засіб впливу на інші об'єкти праці, знаряддям і засобом праці; як джерело отримання продукції, необхідної суспільству, основним засобом виробництва, особливо у сільському та лісовому господарстві, а також важливим матеріальним фактором у сферах будівництва та інфраструктури.

Попри функцію засобу виробництва, земельні ресурси мають низку особливостей, що відрізняють їх від інших виробничих засобів: вони є продуктом природи, мають обмежений просторовий характер, не підлягають транспортуванню, відзначаються неоднорідністю якості, що зумовлює різний рівень рентного доходу, не зношуються у звичайному сенсі та не переносять свою вартість на створювану продукцію. Крім того, землю неможливо замінити іншими видами засобів виробництва.

З огляду на особливості землі як специфічного ресурсу виробництва та багатозначність її інтерпретації, постає потреба у теоретичному й методологічному обґрунтуванні поняття «земельні ресурси». У науковій літературі земельні ресурси часто розглядаються через призму понять «актив», «земельний капітал», «природний капітал», «біологічні активи» тощо (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Сутність категорій «земля», «земельні ресурси»

№	Автор	Визначення
<i>Земля</i>		
1	Титова Н. І. [58]	- певна відокремлена від природного середовища працею людини частина (маса) речовини
2	ЗУ «Про охорону земель» [22]	- це поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею.
3	Гуцулюк Ю. Г. [13, с. 5]	відіграє специфічну роль у суспільному розвитку та процесі створення матеріальних благ, виступаючи важливим природним ресурсом і ключовим засобом виробництва, особливо в сільському та лісовому господарствах.
4	Сохніч А. Я. [55, с. 146]	належить до особливого типу природних ресурсів, які виконують функцію основи господарської діяльності, а також формують просторову базу для соціально-економічного розвитку суспільства.
5	Фесіна Ю. Г. [63, с. 2]	як природний ресурс, земля одночасно виконує єдину функцію: вона є територіальним базисом життєдіяльності, безпосереднім засобом виробництва, а також виступає складовим елементом системи ринкових відносин.
<i>Земельні ресурси</i>		
1	Енциклопедія сучасної України [23]	- землі, які використовують у різних галузях народного господарства.
2	ЗУ «Про охорону земель» [22]	- це сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві.
3	Паньків З. П., Наконечний Ю. І. [45, с. 7]	- землі сільськогосподарського призначення та інші земельні ділянки, які використовуються в різних галузях діяльності людини
4	С.М. Остапчук [43, с. 14]	економіко-правова сутність земельного капіталу розкривається крізь призму його багатогранного сприйняття як складової частини соціально-економічних відносин, елементу природного капіталу, об'єкта активів, а також як одного з видів капіталу підприємства в економічному вимірі.
5	С.М. Белінська [3, с. 47]	земельний капітал розглядається як цілісна система, що поєднує в собі економічні, правові й екологічні аспекти, з урахуванням його багатофункціональності та ролі природного ресурсу стратегічного значення.

Джерело побудовано автором на основі [3,13,22,23,43,45,55,58,63]

Отже, земля у більшості джерел постає як первинний природний ресурс та засіб виробництва, тоді як земельні ресурси - це економіко-правова категорія, яка охоплює організацію, використання, правове регулювання та функціональну цінність земель у господарській діяльності. Спільним у підходах є визнання землі й земельних ресурсів як важливого національного багатства, яке потребує раціонального використання та охорони.

Земельні ресурси є ключовою основою існування та розвитку людського суспільства, особливо в аграрному секторі, де вони виступають головним засобом виробництва. У контексті сталого розвитку важливо розглядати землю не лише як економічну категорію, але й як багатофункціональний ресурс, що виконує екологічні та соціальні завдання. Відповідно до сучасних концепцій управління природними ресурсами, доцільно виокремлювати три основні блоки функцій земельних ресурсів: економічні, соціальні та екологічні. Такий підхід дає змогу більш комплексно оцінити роль землі у системі господарювання та забезпечити раціональне її використання з урахуванням потреб сьогодення і майбутніх поколінь.

Представлений рисунок 1.1 ілюструє основні функції земельних ресурсів, систематизовані за трьома ключовими напрямками: економічні, соціальні та екологічні.

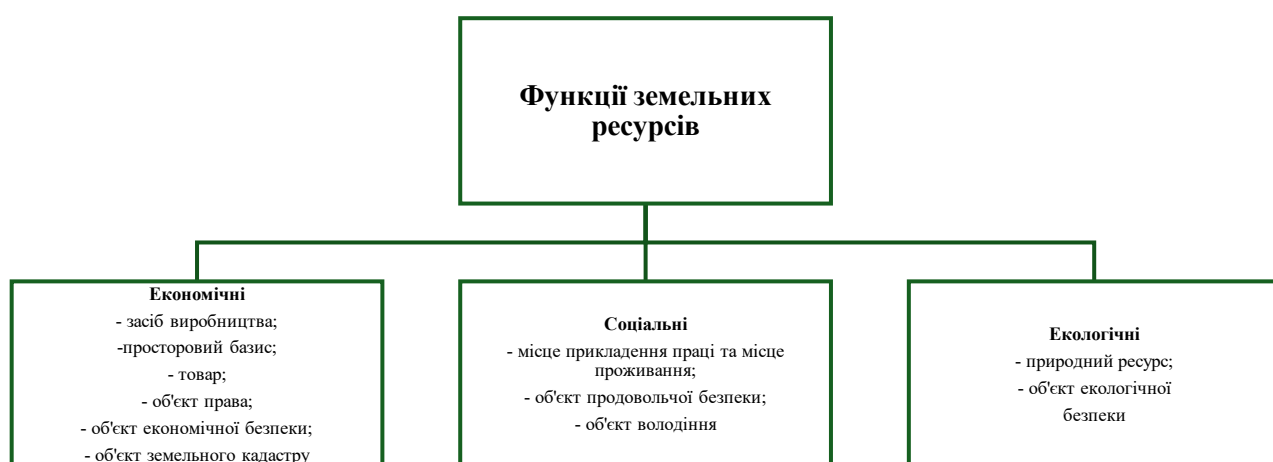

Рисунок 1.1 – Функції земельних ресурсів

Джерело: побудовано автором на основі [19,32]

Земельні ресурси є багатофункціональною категорією, що проявляється в економічній, екологічній та соціальній сферах:

- в економічному блоці земля виступає основним засобом виробництва в аграрному секторі, просторовим базисом для господарської діяльності, товаром, об'єктом права та кадастрової реєстрації, а також чинником економічної безпеки;
- екологічна функція полягає у підтримці екосистем, біорізноманіття, регулюванні клімату та водного балансу, а також запобіганні деградації довкілля;
- соціальна функція включає забезпечення життєвого простору, задоволення продовольчих потреб, сприяння соціальній стабільності, розвитку рекреації та підтримці культурної спадщини. Рациональне використання та охорона земельних ресурсів є ключовим завданням державної політики для забезпечення сталого розвитку.

Класифікація, у загальному розумінні, передбачає систематизований поділ об'єктів на групи за найбільш суттєвими та практично значущими ознаками, властивостями і характеристиками, що слугують підґрунтям для їхнього упорядкування або розмежування. У сфері земельних відносин термін "класифікація земельних ресурсів" охоплює сукупність підходів до поділу земель залежно від їх призначення, функціонального навантаження, правового статусу та інших чинників (рис. 1.2).

Об'єкти	Ознаки	Методи
• земельні ділянки; • типи • землекористування; • ліси та багаторічні насадження; • ділянки надр; • водні об'єкти; • майнові права; • інше	• функціональні ознаки • місцезнаходження • інші ознаки	• ієрархічні; • фасетні

Рисунок 1.2 – Класифікація земельних ресурсів

Джерело: побудовано автором на основі [59]

У процесі загальної класифікації земельних ресурсів ступінь деталізації може обмежуватися, виходячи з принципу розумної доцільності, що забезпечує достатній рівень глибини для аналізу стану об'єктів та їх ринкової оцінки.

Існує низка методологічних підходів до класифікації земельних ресурсів, серед яких виокремлюють такі основні методи:

1. Ієрархічний метод, який передбачає поетапний (ступеневий) поділ множини земельних об'єктів на супідрядні категорії. На кожному рівні класифікації формуються відмінні за ознаками групи, що утворюють структуру з чіткими зв'язками підпорядкування;

2. Фасетний метод, що полягає у паралельному поділі великої кількості земельних об'єктів на незалежні класифікаційні угруповання. Особливостями цього методу є наявність лише одного рівня класифікації, можливість поділу за різними ознаками одночасно та висока інформаційна насиченість результатів класифікації.

Відповідно до цільового призначення, землі України поділяються на такі категорії:

- землі сільськогосподарського призначення;
- землі лісового фонду;
- землі водного фонду;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого спеціального призначення;
- землі оздоровчого, рекреаційного, природоохоронного та природно-заповідного призначення;
- землі населених пунктів; землі історико-культурного призначення тощо.

До складу земель сільськогосподарського призначення входять дві основні групи рис. 1.3 [45,с.9]:

Сільськогосподарські угіддя	Несільськогосподарські угіддя
• – рілля; • – сіножаті; • – пасовища; • – перелоги; • – багаторічні насадження	• – господарські шляхи і прогони; • – полезахисні лісосмуги; • – господарські двори; • – землі, що перебувають у стані тимчасової консервації; • – забруднені сільськогосподарські землі, які наразі не використовуються у виробництві.

Рисунок 1.3 – Класифікація земель сільськогосподарського призначення

Джерело побудовано автором на основі [45,с.9]

Сільськогосподарські угіддя - це земельні ділянки, які безпосередньо залучені до виробництва сільськогосподарської продукції. До них відносяться:

Рілля - угіддя, які систематично обробляються та використовуються для вирощування сільськогосподарських культур.

Перелоги - ділянки, що раніше були ріллею, але з певних причин більше одного року не використовуються для посівів. Варто зазначити, що розорані сіножаті та пасовища, залишені для природного відновлення травостою, до перелогів не належать [45,с.27].

Сіножаті - земельні площі, вкриті багаторічною трав'яною рослинністю, які систематично використовуються для заготівлі сіна.

Пасовища - угіддя, що призначені для регулярного випасання худоби. Вони можуть бути природними, культурними або сіяними.

Багаторічні насадження - це спеціалізовані ділянки, на яких закладено сади, виноградники, ягідники, а також плантації чаю, цитрусових культур тощо [2,с.15].

У контексті ведення бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах доцільним є виокремлення земельних ресурсів за трьома ключовими класифікаційними ознаками: за видами, за якісними характеристиками та за способом залучення у виробничий процес (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - Класифікація земельних ресурсів для цілей бухгалтерського обліку

Класифікація земельних ресурсів для цілей бухгалтерського обліку	
Спосіб залучення	
На правах власності	На правах користування
За видами: • <i>землі сільськогосподарськог призначення (сільськогосподарськог угіддя - рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, перелоги; несільськогосподарські угіддя – господарські шляхи і прогони, землі під господарських будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків);</i> • <i>землі водного фонду (землі зайняті річками, озерами, водосховищами; землі для</i> • <i>рибогосподарських потреб);</i> • <i>• землі несільськогосподарського призначення</i>	
За якістю – вміст: • гумус; • мікроелементів; • поживних речовин	

Джерело побудовано автором на основі [56,с.47]

Виділення такої класифікаційної ознаки, як якість земельних ресурсів, має винятково важливе значення. Адже саме якісні характеристики землі враховуються при виробництві сільськогосподарської продукції, а також у процесах передачі або отримання земельних ділянок у користування - на умовах оренди, емфітевзису тощо. Зміна якісних параметрів, особливо в бік їх погіршення, дозволяє своєчасно виявляти наявні екологічні загрози на підприємстві. Це, у свою чергу, сприятиме посиленню контролю за виробничими процесами, що забезпечить отримання високоякісної продукції; раціональне використання та відтворення земельних ресурсів; а також формування стратегічних планів розвитку підприємства з урахуванням екологічних чинників господарювання.

Земельні ресурси є багатофункціональною категорією, що охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти. Земля виступає як природний ресурс, територіальна основа суспільства та головний засіб виробництва, особливо в аграрному секторі. Її особливості — обмеженість, незамінність, нерухомість і природне походження — зумовлюють необхідність раціонального використання. У науковій літературі земельні ресурси трактується як економіко-правова категорія, що включає управління, використання та охорону земель.

Залежно від функцій, виділяють економічні (виробництво, товар, право), соціальні (життєвий простір, стабільність, культурна спадщина) та екологічні (підтримка екосистем, кліматичний баланс) напрями. Класифікація земельних ресурсів базується на їх призначенні, правовому статусі та функціональному навантаженні з використанням ієрархічного та фасетного методів. Раціональне управління землею є ключовою умовою сталого розвитку.

1.2. Нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні

Держава, як активний суб'єкт регулювання земельних відносин та провадження земельної політики, першочергово визначає свої інтереси у сфері реалізації державних цілей, спрямованих на оптимізацію використання та охорону земельних ресурсів, а також на розкриття земельного потенціалу країни. Це зумовлює формування методологічно оновленого розуміння державного регулювання ринку землі як інтегральної складової економічної системи держави, що забезпечує стаке функціонування земельних відносин в умовах кризових явищ.

Отже, державне регулювання ринку землі концептуалізується як комплексна система взаємопов'язаних цілей, завдань, принципів та функцій держави, реалізація яких забезпечує формування та функціонування ефективного, раціонального, соціально та екологічно орієнтованого землекористування. Це спрямовано на збереження та покращення якісних характеристик сільськогосподарських угідь як базису виробництва та життєзабезпечення, що, в свою чергу, сприяє підвищенню стійкості сільських територій, поліпшенню якості життя населення та зміцненню продовольчої безпеки держави [40].

Таким чином, нормативно-правові акти, що використовуються у діяльності ключових органів та служб, відповідальних за управління земельними ресурсами в Україні, становлять правову основу цієї сфери. Вони регламентують основні

процеси, пов'язані з організацією, стратегічним визначенням напрямів розвитку та здійсненням контрольних функцій. У цілому система законодавчого забезпечення управління земельними ресурсами має таку структуру рис. 1. .

На сучасному етапі розвитку земельних відносин в Україні спостерігається фрагментація нормативно-правового регулювання, що характеризується наявністю близько ста чинних законодавчих та підзаконних актів. Ці акти заклали правовий фундамент для управління земельними ресурсами в умовах трансформації до ринкової економіки.

Рисунок 1.4 - Структура правового регулювання управління та використання земельних ресурсів

Джерело побудовано автором на основі [25]

Конституція України, ухвалена ВРУ 28 червня 1996 року [30], виступає ключовим елементом правової бази управління земельними ресурсами. Основний Закон держави визначає землю як національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави. Статті 14 та 41 Конституції України [30] гарантують право власності на землю, яке набувається та

реалізується громадянами, юридичними особами та державою, забезпечуючи конституційні основи для земельних правовідносин.

Земельні відносини в Україні регулюються основним нормативно-правовим актом у цій сфері - Земельним кодексом України [25]. Всі землі в межах державного кордону України, включаючи острови та території, зайняті водними об'єктами, утворюють земельний фонд держави, який становить 60354,8 тис. га.

Земельний кодекс України :

- визначає завдання та принципи земельного законодавства, встановлюючи стратегічні напрями регулювання земельних відносин.

- розмежовує повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері управління земельними ресурсами відповідно до конституційного та законодавчого розмежування земель державної та комунальної власності.

- закріплює відносини між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами щодо питань власності на землю, користування та розпорядження земельними ділянками [25].

Земельний кодекс України розвиває та конкретизує ключові концептуальні положення Конституції України, зокрема:

Стаття 14 - норма щодо землі як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави, отримує подальшу регламентацію через встановлення категорій земель, визначення їх цільового призначення та правового режиму використання. Земельний кодекс визначає механізми державного контролю за використанням та охороною земель, що є інструментом реалізації конституційної норми [25].

Стаття 16 - принцип забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України знаходить своє відображення у Земельному кодексі через встановлення вимог щодо охорони земель від забруднення, засмічення, деградації та інших негативних природних і

антропогенних впливів. Кодекс також визначає відповідальність за порушення екологічних вимог у сфері земельних відносин [25].

Згідно зі статтею 18 Земельного кодексу України, землі держави за своїм цільовим призначенням і правовим режимом поділяються на такі категорії [25]:

- землі сільськогосподарського;
- землі житлової та громадської забудови;
- землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- землі оздоровчого призначення;
- землі рекреаційного призначення;
- землі історико-культурного призначення;
- землі лісгосподарського призначення;
- землі водного фонду;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого функціонального призначення.

Стаття 41 - конституційна норма щодо допустимості примусового відчуження об'єктів права приватної власності лише як виняток з мотивів суспільної необхідності за умови повного відшкодування їх вартості деталізується у Земельному кодексі через визначення процедури вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб. Кодекс також встановлює обмеження щодо використання власності, спрямовані на запобігання завданню шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршенню екологічної ситуації та природних якостей землі [25].

Власність на землю є ключовим елементом економічних відносин у суспільстві. ЗУ «Про форми власності на землю» передбачає три рівноправні форми власності. У статті 78, частині 3 Земельного кодексу України зазначено, що земля може перебувати у державній, комунальній або приватній власності.

Земельні ділянки можуть передаватися у постійну власність або користування, а також тимчасове користування на умовах оренди рис.1.5.

Рисунок 1.5 – Форми користування земельними ділянками

Джерело побудовано автором на основі [25]

Оренда земельних ділянок може бути короткостроковою (до 3 років) або довгостроковою (від 3 до 10 років), причому на практиці переважає саме довгострокова форма оренди.

Таким чином, право володіння землею є постійним, а право користування може бути як постійним, так і тимчасовим. Передача земельних ділянок в оренду здійснюється лише на тимчасовій основі, переважно на довготривалий період з урахуванням економічної доцільності та потреб користувачів.

З 9 червня 2022 року набрав чинності Закон України № 2247-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану». Цей нормативно-правовий акт суттєво трансформував механізми регулювання земельних відносин на період дії воєнного стану та повномасштабної війни. Основною

метою закону було спрощення процедури передачі в оренду земельних ділянок державної та комунальної власності для забезпечення нагальних потреб держави. Зокрема, йдеться про оперативне розміщення виробничих потужностей евакуйованих із зон бойових дій підприємств, об'єктів критичної інфраструктури та місць тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб.

Законом передбачено, що передача в оренду таких земель здійснюється без проведення земельних торгів та з жорсткими обмеженнями умов оренди. Визначення підприємств, які мають право на спрощений порядок оренди, здійснюється за погодженням обласних військових адміністрацій (ОВА) - тієї, звідки підприємство переміщується, і тієї, куди воно релокується [11].

Передбачено також спрощену процедуру встановлення або зміни цільового призначення земельних ділянок, що надаються для розміщення виробничих потужностей, будівництва або розширення річкових портів (терміналів), мультимодальних терміналів та перевантажувальних комплексів - без затвердженої містобудівної документації, а лише на підставі мотивованого висновку уповноваженого органу містобудування та архітектури.

Разом з тим закон містить обмеження, які забороняють використання для таких цілей земель природоохоронного, історико-культурного призначення, земель водного фонду (за винятком розміщення портів), а також порушення інших обмежень у використанні земель.

Метою закону № 2247-IX є створення правових умов для реалізації першочергових потреб у земельних ділянках суб'єктів, що мають стратегічне значення для економіки країни, зокрема аграрного сектору. Закон також запровадив спрощений механізм встановлення та зміни цільового призначення земель, а також передачі в оренду державних і комунальних земель для забезпечення розміщення релокованих підприємств.

Варто зазначити, що реалізація положень Закону № 2247-IX тісно пов'язана з положеннями Закону України № 2254-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери

містобудівної діяльності», спрямованого на врегулювання містобудівних питань, які виникли внаслідок повномасштабного вторгнення рф.

Усі інші категорії земель, не охоплені спеціальними положеннями, підлягають передачі в оренду або продажу відповідно до загального порядку, визначеного Земельним кодексом України та Постановою Кабінету Міністрів України № 1013 від 22.09.2022 р.

При цьому механізм надання права оренди на земельні ділянки без проведення земельних торгів, за винятком приватної власності, не деталізований у законі й підлягає затвердженню Кабінетом Міністрів України. Перелік осіб і підприємств, які можуть скористатися цими пільгами, визначається спільними рішеннями відповідних обласних військових адміністрацій.

Щодо особливостей спрощеного порядку оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, призначених для товарного сільськогосподарського виробництва, закон передбачає такі умови [47]:

- орендна плата не може перевищувати 8% нормативної грошової оцінки земельної ділянки;	- орендар не має права на компенсацію витрат на покращення земель;	- оренда укладається на строк до одного року;
- договір оформлюється виключно в електронній формі з використанням кваліфікованих електронних підписів;	- здійснюється реєстрація самого договору, змін до нього та його розірвання (без реєстрації права оренди);	- реєстрацію здійснює районна військова адміністрація, а право оренди виникає з моменту реєстрації договору.

Рисунок 1.6 – Умови щодо особливостей спрощеного порядку оренди земельних ділянок

Джерело побудовано автором на основі [47]

Також було врегульовано питання передачі земель сільськогосподарського призначення без необхідності зміни їхнього цільового призначення, відноситься щодо земель запасу, ділянок для ведення фермерського чи особистого селянського господарства [48].

Серед важливих новацій - зміни у функціонуванні Державного земельного кадастру. Держгеокадастру України надано повноваження призупиняти та поновлювати його роботу. На сьогодні функціонування кадастру відновлено, проте запроваджено низку особливих вимог до внесення та оприлюднення даних. Зокрема, територіальні громади отримали право передавати в оренду земельні ділянки комунальної власності без обов'язкової державної реєстрації права власності на ці ділянки.

В Україні земля є цінним національним ресурсом, що перебуває під захистом держави. Основу правового регулювання земельних відносин складають Конституція та Земельний кодекс України, які визначають порядок використання, власність і користування землею.

Земельні відносини регулюють права власності (державна, комунальна, приватна) та права користування землею, зокрема оренду, яка може бути коротко- або довгостроковою.

Для підтримки бізнесу під час воєнного стану ухвалено закон, що спрощує оренду державних і комунальних земель для підприємств, які переїхали з небезпечних регіонів. Загалом система земельного законодавства в Україні містить багато нормативних актів і постійно оновлюється, щоб забезпечити раціональне використання земель і підтримку економіки.

1.3. Методичні засади оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах

На поточний момент проблематика ефективності управління земельними ресурсами є предметом активних наукових дискусій. Попри значну кількість досліджень у цій сфері, питання оцінки ефективності землекористування та

впровадження енергоощадних технологій у контексті земельних ресурсів потребують подальшої наукової розробки та поглибленого аналізу. Слід зазначити, що методологічні підходи до оцінки використання земель істотно варіюються залежно від специфіки галузі.

В економічній літературі ефективність діяльності підприємств розглядається як у статичному, так і в динамічному аспектах. Статична ефективність ототожнюється зі станом рівноваги, стабільності та відсутності змін у структурі підприємства, що передбачає збереження його внутрішньої гармонії навіть за наявності впливу дестабілізуючих чинників. Динамічна ефективність, у свою чергу, пов'язана з постійним розвитком підприємства, його адаптацією до змін зовнішнього середовища та вдосконаленням внутрішніх процесів. Хоча поняття рівноваги і ефективності мають важливе евристичне значення для аналізу функціонування підприємства, їх недостатньо для комплексного пояснення динаміки економічних систем. У наукових джерелах також виокремлюють внутрішню, зовнішню та успадковану ефективність підприємства, кожна з яких характеризує різні аспекти його діяльності в умовах мінливого середовища.

Комплексне визначення категорії ефективності підприємства (рис. 1.7) передбачає урахування як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що впливають на результати його діяльності. Основною метою управління ефективністю є забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства як у поточному, так і в довгостроковому періоді. Це вимагає досягнення економічної ефективності, яка ґрунтується на принципах економічної самостійності підприємства. Така самостійність проявляється у здатності підприємства самостійно контролювати ефективність використання наявних ресурсів і максимально реалізовувати свої конкурентні переваги для досягнення стійких результатів у конкурентному середовищі.

Щодо необхідності комплексного підходу до підвищення економічної ефективності та оптимізації результативності сільськогосподарської діяльності. Підкреслюється важливість інтеграції різноманітних факторів, включаючи

економічні, правові, політичні, екологічні та природні процеси. Традиційно для оцінки ефективності використання земельних угідь застосовуються кількісні та якісні показники, які характеризуються значною індивідуалізацією та потребують ретельного вивчення й обґрунтування критеріїв економічної оцінки [12, с. 2].

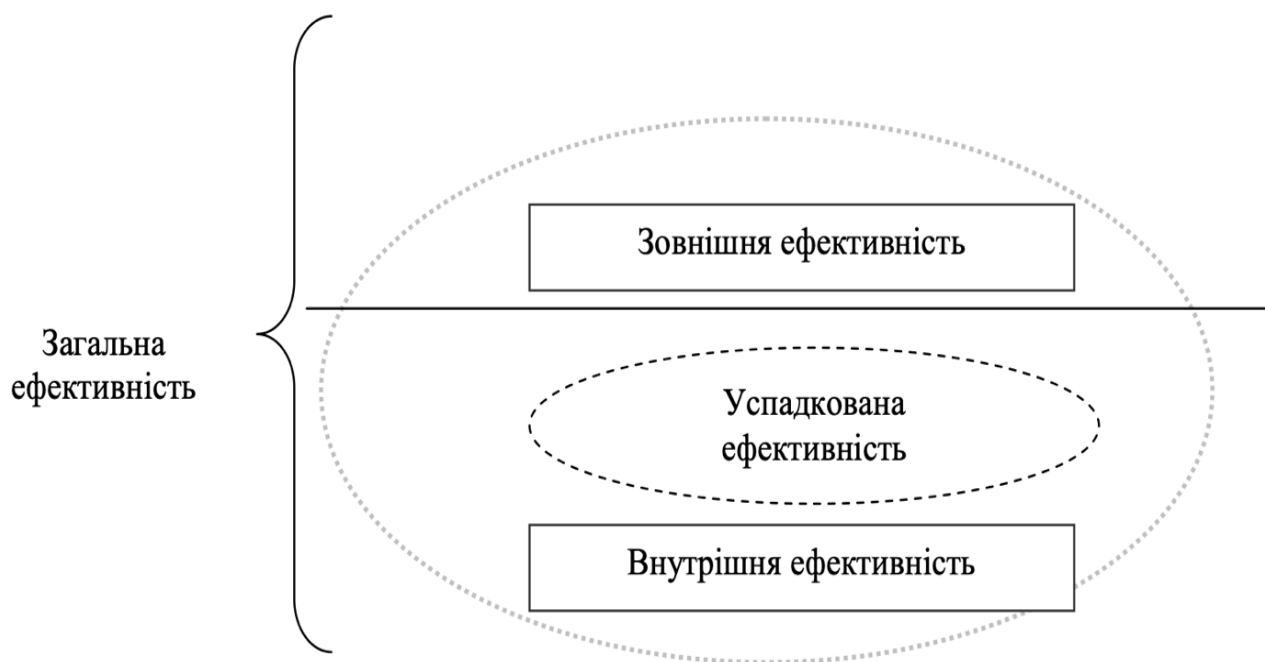

Рисунок 1.7 – Комплексне визначення категорії ефективності підприємства
Джерело побудовано автором на основі [12, с. 2]

Розглядаючи категорію ефективності в економічному контексті, слід констатувати її безпосередній зв'язок із фундаментальною метою людської діяльності – задоволенням динамічно зростаючих матеріальних і духовних потреб суспільства.

В.В. Макарова ідентифікує наступні детермінанти ефективності аналізу земельних ресурсів [35]:

- природні характеристики земельних ділянок (родючість ґрунту, орографія, локалізація);
- рівень розвитку продуктивних сил (агротехнічна культура, технології виробництва, стан матеріально-технічної бази);
- система економічних і правових відносин.

На думку дослідниці, ключовою передумовою зростання економічної ефективності аграрного виробництва та забезпечення конкурентоздатності продукції в умовах ринкової економіки є раціональне землекористування та оптимізація показника землемісткості сільськогосподарської продукції.

О.В. Гунченко визначає економічну ефективність земельних угідь у сільському господарстві як систему натуральних і вартісних індикаторів (рис. 1.8).

Рисунок 1.8 - Економічна ефективність використання земельних угідь у сільському господарстві

Джерело побудовано автором на основі [12,49,53]

Методологічною основою визначення останнього є метод питомої участі, що передбачає наявність двох компонентів: сукупності об'єктів та порівнюваних показників – площі сільськогосподарських угідь і вартісного обсягу виробленої продукції [35,с.285–286]. Ключовим вимірником економічної ефективності використання аналізу земельних ресурсів виступає вартість виробленої продукції в розрахунку на одиницю площі, що відображає не лише інтенсивність використання земельного ресурсу, а й інтегрований виробничий потенціал підприємства, рівень його внутрішньої узгодженості та взаємозамінності факторів виробництва. Економічна ефективність виробництва є визначальною

характеристикою результативності господарської діяльності суб'єктів аграрного сектору.

На думку В.К. Терещенка, ключовим критерієм оцінювання результатів діяльності у сільськогосподарському виробництві виступає економічна ефективність, оскільки саме вона зазнає комплексного впливу численних внутрішніх і зовнішніх чинників. Обґрунтування вибору цього критерію зумовлено прагненням до зростання обсягів виробництва споживчих вартостей за рахунок підвищення продуктивності праці та раціонального використання виробничих ресурсів. Водночас слід зауважити, що корисний ефект від створеної споживчої вартості проявляється виключно на етапі споживання. Отже, в умовах функціонування ринкової економіки повноцінна оцінка економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств можлива лише після реалізації виробленої продукції [57].

В.Г. Андрійчук акцентує увагу на доцільності застосування показників інтенсивності та ефективності при характеристиці й оцінці використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств. Рівень інтенсивності землекористування визначається на основі таких індикаторів: ступінь господарського освоєння земель; коефіцієнт розораності; ступінь меліорації; питома вага інтенсивних культур у структурі посівних площ; коефіцієнт повторного використання земель [1, с. 779].

Ефективність використання земельних ресурсів значною мірою залежить від рівня рентабельності аграрних підприємств. Водночас фінансові інтереси суб'єктів господарювання не повинні призводити до деградації якісних характеристик земельних ресурсів як основного засобу виробництва в сільському господарстві. Усі земельні фонди України потребують відповідального використання та охорони. Особливої уваги потребують ґрунти, що є одним із найважливіших природних ресурсів держави та національним багатством. Переважна частина ґрунтового покриття України (понад 65%) представлена чорноземами. Нераціональне господарське використання ґрунтів може мати негативні екологічні та економічні наслідки [41, с.40].

В Україні зберігає свою актуальність проблема оптимізації використання земельних ресурсів, що зумовлено значним погіршенням їхнього якісного стану. Це явище є наслідком неефективного ведення сільського господарства окремими підприємствами, орієнтованими переважно на максимізацію поточного прибутку без належного врахування необхідності збереження родючості ґрунтів. Така безгосподарна діяльність призводить до виснаження ґрунтів та підвищення їхньої вразливості до ерозійних процесів. Якісний стан земельних ресурсів є визначальним фактором урожайності та якості сільськогосподарських культур.

Підвищення ефективності та раціональності використання земель в аграрному секторі можливе за умови впровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, їх охорону від ерозійних процесів і шкідливого впливу на довкілля. Державна політика у цій сфері має бути зорієнтована на збереження та поліпшення якості земельних ресурсів для майбутніх поколінь.

Сучасні тенденції розвитку аграрного виробництва, зокрема широке застосування інтенсивних технологій, потребують ретельного наукового аналізу й оцінки перед їх впровадженням з метою уникнення негативного впливу специфічних факторів виробництва.

Крім того, при оцінюванні економічної ефективності земельного використання необхідно враховувати галузеву специфіку сільського господарства, зокрема рис. 1.9:

Підвищення ефективності та раціональності використання земель в аграрному секторі вимагає впровадження комплексних заходів, спрямованих на поліпшення родючості ґрунтів, їхню охорону та мінімізацію негативного антропогенного впливу. Державна політика повинна бути орієнтована на довгострокове збереження та покращення якості земельних ресурсів.

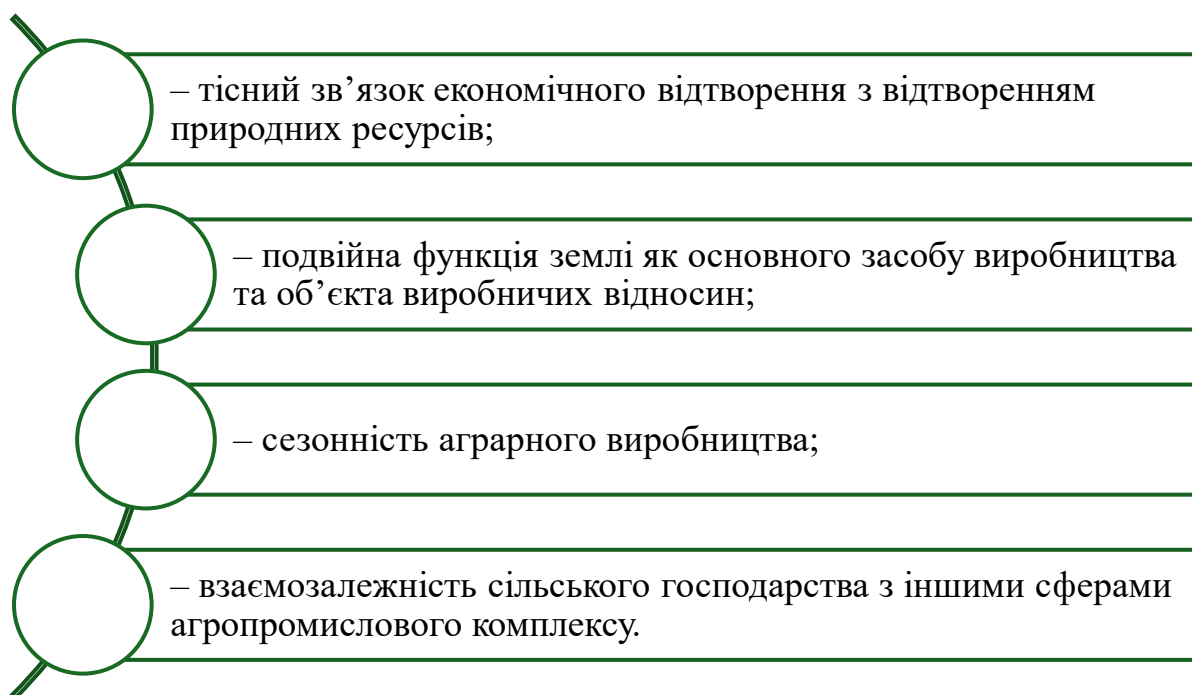

Рисунок 1.9 - Специфіка сільського господарства

Джерело побудовано автором [41]

В умовах інтенсифікації аграрного виробництва особливої актуальності набуває науково обґрунтована оцінка потенційних наслідків впровадження нових технологій з метою запобігання негативному впливу специфічних факторів виробництва.

При оцінці економічної ефективності землекористування необхідно враховувати галузеві особливості сільського господарства, включаючи тісний зв'язок з природними ресурсами, подвійну функцію землі, сезонність виробництва та взаємодію з іншими галузями агропромислового комплексу.

Оцінювання ефективності використання земельних ресурсів залишається важливим напрямом наукових досліджень, з огляду на стратегічну роль землі в забезпеченні сталого розвитку аграрного виробництва. Попри наявність різноманітних наукових підходів, питання удосконалення методичних основ оцінювання землекористування залишається актуальним, особливо в умовах трансформації сільського господарства та впровадження інноваційних технологій.

Економічна ефективність у цьому контексті розглядається як складне багатогранне поняття, що охоплює як поточний стан використання ресурсів, так

і перспективи їх розвитку. Вона включає як статичні, так і динамічні аспекти, дозволяючи оцінити не лише досягнутий результат, а й потенціал підприємства до адаптації та зростання. Таким чином, ефективність землекористування повинна аналізуватися з урахуванням як внутрішніх можливостей аграрних підприємств, так і зовнішніх факторів, що формують умови господарювання.

Узагальнений підхід до оцінки ефективності має ґрунтуватися на системному аналізі та інтеграції економічних, екологічних і соціальних показників, що забезпечує об'єктивне відображення стану використання земельних ресурсів та створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ПП «УКР ТЕРРА ПЛЮС» ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області

Українські землі перетворено на зону масштабних бойових дій, яка фактично виконує функцію полігону для випробування різних видів озброєння. Це призводить до катастрофічного знищення верхнього, найбільш родючого шару ґрунту, формування якого тривало сотні років. За оцінками фахівців, лише за останнє століття вітчизняні ґрунти втратили приблизно 30 % гумусу [20], а бойові дії істотно прискорюють цей процес. Варто зазначити, що навіть до початку повномасштабної війни стан ґрунтового покриву України викликав значне занепокоєння науковців через надмірну розораність, інтенсивну експлуатацію, а також забруднення агрохімікатами. Воєнні дії лише загострили цю проблему, спричинивши масштабне забруднення земельних ресурсів, відновлення яких потребуватиме десятиліть.

Забруднення навколишнього середовища, спричинене війною, носить довгостроковий характер і має потенціал впливати не лише на екосистеми, а й на економіку держави та генофонд населення.

Війна, яка триває на території України з 2014 року, а особливо її повномасштабна фаза, що розпочалася в лютому 2022 року, справляє комплексний і руйнівний вплив на стан та використання земельних ресурсів (рис. 2.1). Основні аспекти цього впливу можна узагальнити наступним чином:

Рисунок 2.1 – Вплив російсько-української війни на стан і використання земельних ресурсів України

Джерело побудовано автором [20]

Війна в Україні спричинила масштабну деградацію земель:

- вибухи, зведення оборонних споруд та переміщення важкої техніки руйнують ґрунтовий покрив і спричиняють його хімічне забруднення важкими металами й токсичними сполуками;
- масове використання військової техніки призводить до ущільнення ґрунтів і втрати їхньої родючості через розливи паливно-мастильних матеріалів;
- бойові дії унеможливають обробіток значних площ сільськогосподарських угідь: близько 30 % території потенційно забруднено мінами, а до 25 % площ втрачено для агровиробництва;
- значні втрати зазнала аграрна інфраструктура, зокрема зрошувальні системи південних регіонів, елеватори та логістичні об'єкти;
- збройний конфлікт також завдав шкоди природоохоронному фонду, руйнуючи екосистеми, знижуючи біорізноманіття та порушуючи екологічну рівновагу.

Соціально-економічні наслідки включають скорочення трудових ресурсів, зменшення оброблюваних земель і втрати малого та середнього агробізнесу, що послаблює стійкість аграрного сектору.

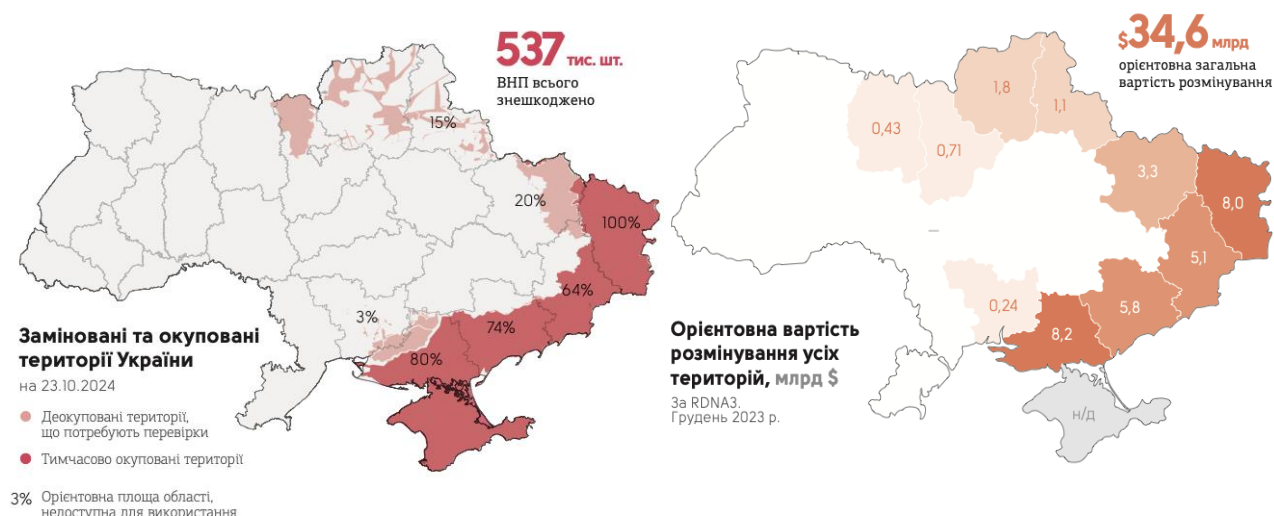

Рисунок 2.2 - Розмінування земельного фонду України

Джерело побудовано автором за даними Держгеокадастру за період з 01.07.2021 по 30.06.2024 [16]

Уряд України впровадив Національну стратегію протимінної діяльності на 2023 - 2025 роки, спрямовану на розмінування критично важливих територій: сільськогосподарських угідь, житлових районів, транспортної інфраструктури тощо. Станом на жовтень 2024 року сертифіковано 57 операторів протимінної діяльності, з яких 43 - українські, а 14 - міжнародні.

До розмінування активно залучаються міжнародні партнери - понад 48 країн уже надали допомогу на суму \$998 млн, включно з експертною та технічною підтримкою.

Основні масштаби проблеми 14,4 млн га - території, що зазнали впливу бойових дій, 6 млн га - потенційно забруднені сільськогосподарські угіддя, 3,5 млн га - уже обстежено або очищено, 200 тис. га - розміновані за даними Міноборони. Із вересня 2024 року в Україні діє державна програма, яка компенсує 100% витрат на гуманітарне розмінування деокупованих земель для фермерів.

У другому кварталі 2024 року ринок сільськогосподарських земель України продовжив демонструвати ознаки поступового відновлення. Цей процес

відбувається на фоні тривалого впливу воєнних дій та нестабільної макроекономічної ситуації. За даними Держгеокадастру [16], кількість угод купівлі-продажу в цей період зросла на 6,3%, а площа земель, що перейшли у власність, – на 3,3% порівняно з першим кварталом 2024 року. Зростання середньозваженої вартості земель і сезонні коливання ринку свідчать про формування нових тенденцій в обігу аграрних земель.

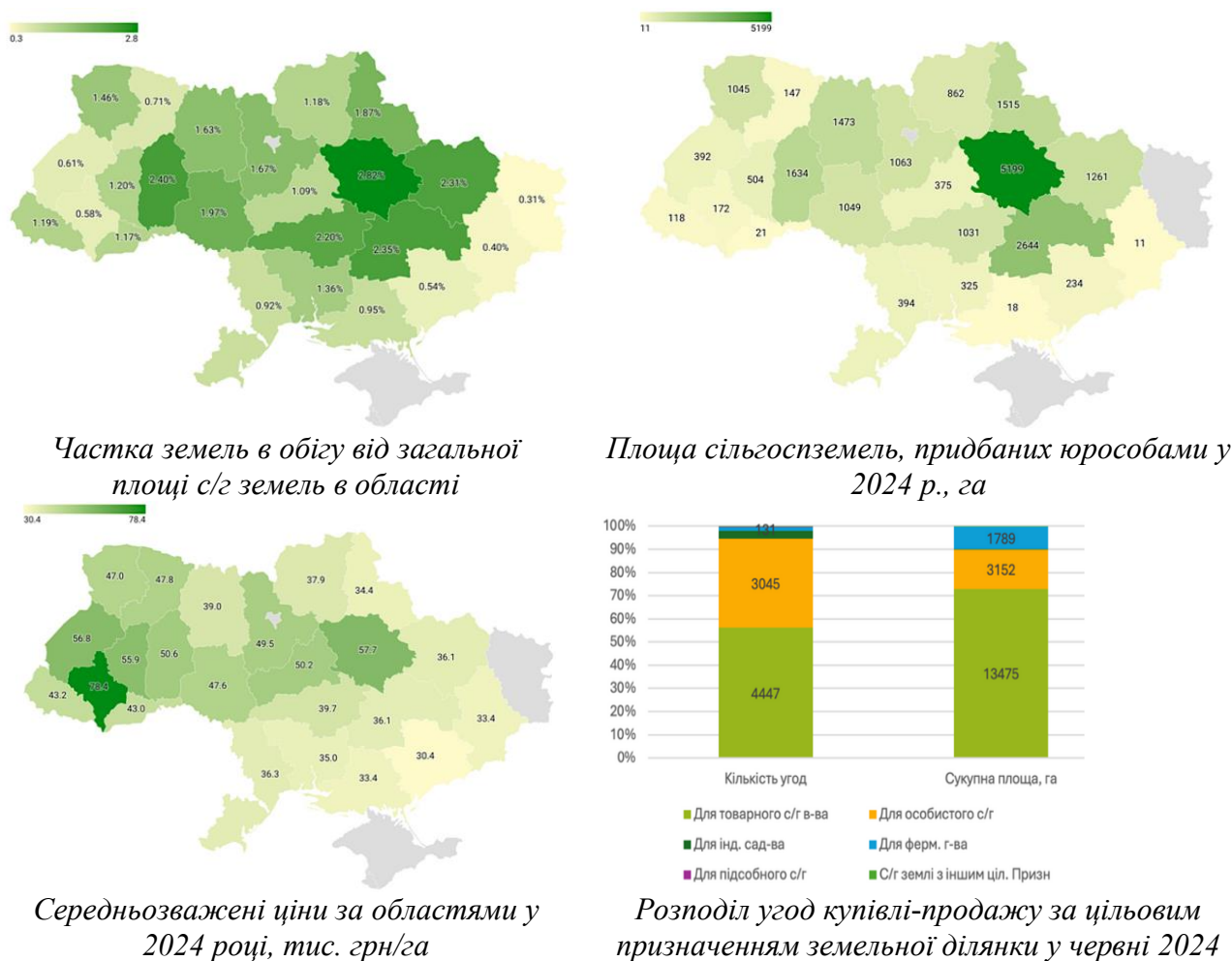

Рисунок 2.3 – Основні показники аналізу ринку сільськогосподарських земель України

Джерело побудовано автором за даними Держгеокадастру за період з 01.07.2021 по 30.06.2024 [16]

У другому кварталі 2024 року ринок аграрної землі продемонстрував найвищу активність у квітні, коли було укладено 10,3 тис. угод на загальну площу 22,5 тис. га. У травні та червні показники дещо знизилися, що, ймовірно, пов'язано з аграрним календарем та обмеженою ліквідністю виробників у період між посівною та збиранням врожаю.

Порівняння з довоєнним періодом свідчить про істотне відставання ринку: середньомісячні обсяги обігу аграрної землі нині на 38% нижчі за рівень початку 2022 року. Особливо слабка активність зафіксована у регіонах, наближених до зони бойових дій. Разом з тим, у відносно стабільних регіонах, таких як Полтавська область, обсяг земель в обігу наближається до європейських стандартів – 2,82% за три роки.

Зростання вартості аграрних земель залишається стійкою тенденцією. У червні 2024 року середньозважена ціна за гектар сягнула 44 тис. грн, що на 18,6% більше, ніж у грудні 2023 року. Проте в доларовому вимірі ціна знизилася через девальвацію національної валюти, з 1161 \$/га у 2021 році до 1086 \$/га у червні 2024 року.

Регіональний аналіз демонструє значну варіативність: найвищі ціни - у західних областях, найнижчі - в регіонах з активними бойовими діями. Сезонність та високі транзакційні витрати також суттєво впливають на структуру угод та середній розмір ділянок.

У період із 1 липня 2021 року до 16 грудня 2024 року в Україні в межах функціонування ринку землі (див. рис.2.4) було укладено понад 401 тисячу угод купівлі-продажу, загальна площа відчужених земель становила 875,2 тис. га. Середньозважена ціна одного гектара сільськогосподарської землі склала 42,8 тис. грн. Найбільше угод було зафіксовано в Полтавській та Дніпропетровській областях. Загалом близько чверті угідь змінили власника шляхом купівлі-продажу, при цьому 65% усіх випадків відчуження стосувалися земель, отриманих у спадок. З початку 2024 року право на придбання сільгоспземель отримали юридичні особи, засновані громадянами України, які не перебувають під санкціями, а максимальний ліміт на придбання землі для однієї особи було підвищено до 10 тисяч гектарів. За цей час юридичні особи придбали 43,3 тис. га сільськогосподарських угідь 15 035 ділянок, з яких 11 328 ділянок призначені для товарного виробництва, а 3 512 - для ведення особистого селянського господарства.

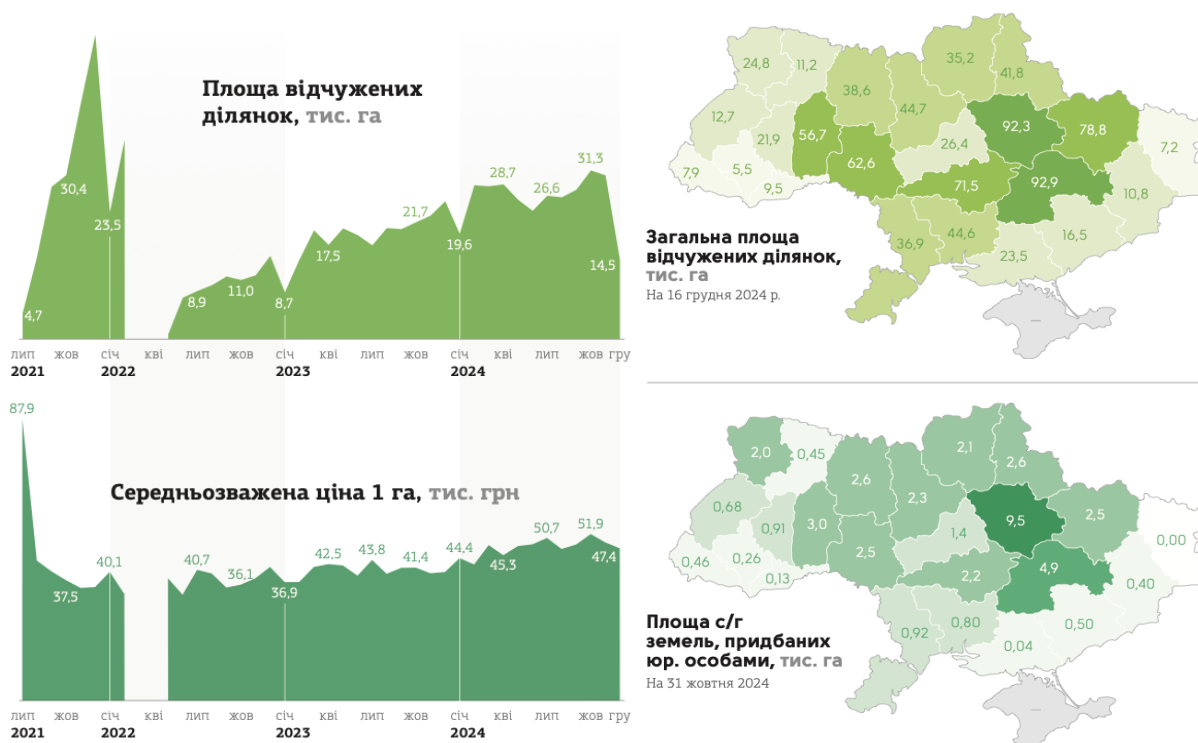

Рисунок 2.4 – Основні результати ринку землі України

Джерело побудовано автором за даними Держгеокадастру за період з 01.07.2021 по 30.06.2024 [16]

Ринок сільськогосподарських земель України перебуває на етапі адаптації та поступового відновлення після шоків, спричинених повномасштабним вторгненням рф. Незважаючи на зростання активності та капіталізації, поточні обсяги обігу землі залишаються нижчими за довоєнні показники та суттєво варіюються в залежності від безпекової ситуації та регіональних особливостей [39].

Сільськогосподарське виробництво Вінницької області є багатогалузевою системою, в якій провідне місце посідають рослинництво та тваринництво - ключові складові аграрного сектору України.

Рослинництво охоплює рільництво, плодівництво та луківництво. Рільництво спеціалізується на вирощуванні зернових, кормових і технічних культур, а також баштанних культур, картоплі та овочів. Луківництво передбачає раціональне використання природних кормових угідь шляхом їх покращення, а також створення штучних пасовищ і сіножатей. Плодівництво охоплює

садівництво, ягідництво та виноградарство, що забезпечує розвиток багаторічних культур у відповідних агрокліматичних умовах.

Однією з найперспективніших галузей рослинництва є зернове виробництво, зокрема вирощування пшениці, жита, зернобобових (горох, сочевиця, квасоля), круп'яних (гречка, просо, рис), фуражних культур. Цей напрям забезпечує продовольчу безпеку населення, є джерелом сировини для харчової та переробної промисловості, а також формує суттєву частину експортного потенціалу України, забезпечуючи високі позиції держави на світовому аграрному ринку.

Рисунок 2.5 - Розподіл земельних ресурсів Вінницької області, 2024 р.

Джерело побудовано автором на основі Центр досліджень продовольства та землекористування (KSE Агроцентр) [39]

Вінницька область розташована в центральній частині Правобережної України, переважно в басейні Південного Бугу та лівобережних приток Дністра. Рельєф представлений хвилястою лесовою рівниною, яка знижується з північного заходу 300 м на південний схід 125 м. Долина Південного Бугу поділяє територію на Придніпровську до 322 м і Подільську височини до 352 м, що характеризуються глибокими долинами й каньйонами.

Клімат помірно континентальний з м'якою зимою ($-4 \dots -6$ °C) і теплим вологим літом ($+18,6 \dots +20,5$ °C), середньорічна кількість опадів – 550 - 590 мм. Гідрографічна мережа включає 204 річки довжиною понад 10 км, 2 600 ставків, 63 водосховища та близько 2 000 артезіанських свердловин.

Грунтовий покрив представлений переважно сірими лісовими ґрунтами 50,5% та чорноземами 42,1%, трапляються також дерново-підзолисті ґрунти. Лісистість області становить близько 17%, з них 360 тис. га займають ліси, основні породи - дуб, граб, ясен, клен, липа., до 300 видів птахів, 11 видів земноводних і 30 видів риб [10].

Таблиця 2.1 - Площі посівні уточнені культур кормових під урожай по Вінницькому регіону за 2021-2023 рік

Вид продукції	2021 рік			2022 рік			2023 рік			2023 р. до 2021р.		
	Гос-ва усіх категорій	Підприємства	Гос-ва населення населення	Гос-ва усіх категорій	Підприємства	Гос-ва населення населення	Гос-ва усіх категорій	Підприємства	Гос-ва населення населення	Гос-ва усіх категорій	Підприємства	Гос-ва населення населення
Культури с-г	1633,9	1212,6	284,2	1631,5	1210,6	291,7	1634,4	1214,3	420,1	100,0	100,1	147,8
Культури зернові та зернобобові	891,2	712,7	172,7	811,0	638,5	161,8	775,8	602,8	173,0	87,1	84,6	100,2
Культури технічні	501,0	469,0	107,9	572,1	540,2	126,2	614,4	581,7	32,7	122,6	124,0	30,3
Коренеплоди та бульбоплоди, культури овочеві відк. ґрунту та баштанні продовольчі	126,7	0,4	0,2	130,9	0,5	0,3	130,1	0,8	0,4	102,7	200,0	200,0
Кормові культури	114,7	30,5	3,4	117,3	31,4	3,4	113,8	29,0	3,5	99,2	95,1	102,9

Джерело побудовано автором на основі Державної служби статистики України [15]

У 2021 - 2023 роках посівні площі у Вінницькій області залишались стабільними, однак структура культур зазнала змін. Площі зернових скоротились на понад 12%, тоді як технічні культури зросли на 22,6%, що свідчить про зростання їхньої економічної привабливості. Участь домогосподарств у вирощуванні зернових зросла на 0,2 %, а у технічних - різко зменшилась на 69,7%. Незначне скорочення кормових культур вказує на адаптацію до сучасних умов тваринництва. Ці зміни відображають реакцію регіону на економічні ризики, зміну ринків збуту та кліматичні виклики.

2.2. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства

Приватне підприємство «УКР ТЕРРА Плюс» є суб'єктом господарювання аграрного сектору економіки України, зареєстрованим 28 серпня 2009 року. Підприємство функціонує на підставі приватної форми власності, має статутний капітал у розмірі 20 000 гривень, що сформований трьома засновниками: Михайловим Анатолієм Дмитровичем (33,4%), Михайловим Василем Дмитровичем (33,3%) та Бойчевим Петром Дмитровичем (33,3%). Всі троє також виступають кінцевими бенефіціарними власниками підприємства.

Юридична адреса підприємства: 23125, Україна, Вінницька область, Жмеринський район, село Токарівка, вулиця Колгоспна, будинок 13. Керівником підприємства є Михайлов Анатолій Дмитрович, який також наділений правом представляти юридичну особу без обмежень, укладати договори та здійснювати інші юридично значущі дії від імені підприємства.

Основним видом діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, що відповідає КВЕД 01.11. Такий напрям є стратегічно важливим для забезпечення продовольчої безпеки країни та розвитку експортного потенціалу сільськогосподарської продукції. Разом з цим, підприємство здійснює низку інших видів діяльності, серед яких розведення великої рогатої худоби молочних порід, допоміжна діяльність у рослинництві, виробництво хліба та хлібобулочних виробів, кондитерських виробів короткотривалого зберігання, а також продуктів борошномельно-круп'яної промисловості. Крім того, підприємство займається змішаним сільським господарством та вирощуванням інших однорічних і дворічних культур.

На кожному підприємстві існує структура, яка поділяється на організаційну та управлінську. У ході дослідження ПП «УКР ТЕРРА Плюс» було проаналізовано стан економічної діяльності підприємства та функції різних

структурних підрозділів. Організаційна та управлінська структура ПП «УКР ТЕРРА Плюс» представлена на рис. 2.6.

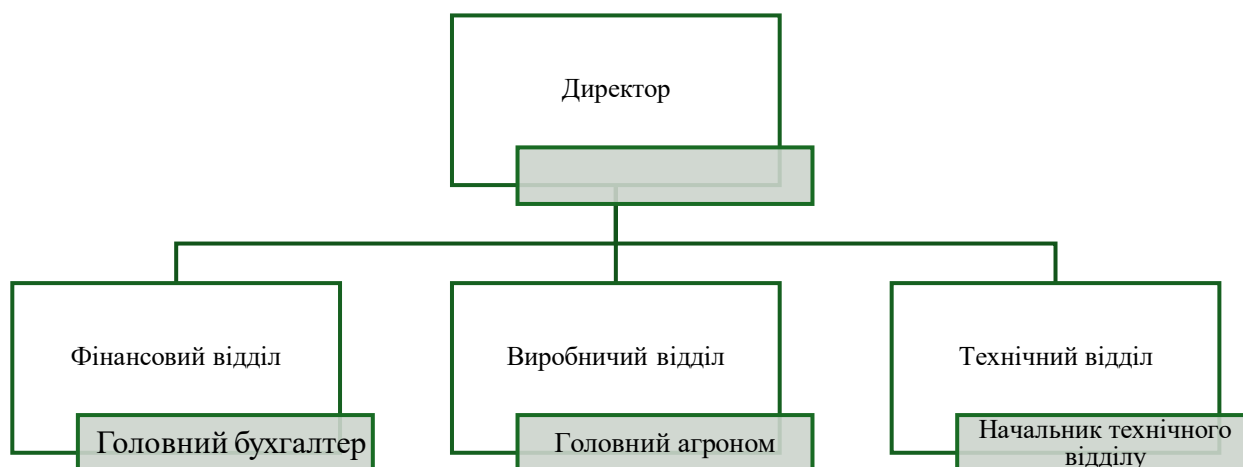

Рисунок 2.6 - Організаційна структура управління ПП «УКР ТЕРРА Плюс»

Джерело побудовано автором на основі штатного розкладу

З аналізу організаційної структури ПП «УКР ТЕРРА Плюс» видно, що ключові управлінські рішення приймає директор підприємства. Він представляє інтереси підприємства, укладає угоди від його імені відповідно до чинного законодавства, затверджує організаційну структуру та штатний розпис, приймає працівників на роботу, укладає, змінює та розриває з ними трудові договори, видає накази і доручення, а також несе відповідальність за результати своєї діяльності відповідно до законодавства України.

Директор та головний бухгалтер несуть персональну відповідальність за дотримання встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової звітності.

ПП «УКР ТЕРРА Плюс» має налагоджені фінансові взаємовідносини з такими суб'єктами:

- постачальники – здійснюється постачання товарно-матеріальних цінностей;
- покупці – підприємство реалізує товари та надає послуги;
- працівники – взаємодія відбувається в процесі нарахування та виплати заробітної плати;

- банківські установи – забезпечують розрахунково-касове та кредитне обслуговування;
- страхові компанії – підприємство укладає договори страхування, сплачує страхові внески та отримує страхові виплати у разі настання страхового випадку;
- фінансова система держави – здійснюється сплата податків та обов’язкових платежів до бюджету, формуються позабюджетні фонди, а також можуть надаватися податкові пільги згідно з чинним законодавством.

Динаміка обсягу та структури активів і пасивів є ключовим індикатором фінансової стійкості підприємства, що відображає зміни у складі майнових ресурсів і джерелах їх фінансування. Аналіз активів дає змогу оцінити ефективність використання майна та інвестиційну спрямованість діяльності, тоді як вивчення пасивів дозволяє встановити рівень фінансової незалежності, ступінь ризику та політику залучення капіталу. Зміни у співвідношенні між оборотними й необоротними активами, а також між власним і позиковим капіталом, свідчать про адаптацію підприємства до внутрішніх та зовнішніх економічних умов.

Упродовж 2022–2024 рр. підприємство демонструє динамічне зростання активів і зміцнення фінансової стабільності згідно табл.2. загальний обсяг необоротних активів зріс у 3,4 рази, зокрема, вартість основних засобів збільшилася більш ніж у 5 разів або на 52,3 млн грн., що свідчить про активну інвестиційну діяльність у модернізацію або розширення виробничої бази. Незавершені капітальні інвестиції залишилися на сталому рівні з піком у 2023 році, що вказує на завершення частини інвестиційних проєктів.

Оборотні активи зросли лише на 15,5 %, переважно за рахунок значного збільшення іншої дебіторської заборгованості у 4,9 рази, що потребує детального контролю з боку менеджменту. Водночас відбулося суттєве зменшення запасів на 39 % (особливо готової продукції – майже вдвічі), а також майже повне вичерпання залишків грошових коштів, що може сигналізувати про зниження ліквідності.

Таблиця 2.2 - Динаміка обсягу та складу активів та пасивів ПП «УКР
ТЕРРА Плюс» 2022-2024 р.р.

Показники	2022		2023		2024		2024 до 2022 р.	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
<i>Активи</i>								
I. Необоротні активи								
Незавершені капітальні інвестиції	10 728,3	45,9	14 479,2	35,2	14 479,2	18,2	3 750,9	135,0
Основні засоби	12 643,1	54,1	26 660,2	64,8	64 901,7	81,8	52 258,6	513,3
первісна вартість	21 582,3	92,3	39 422,6	95,8	78 328,2	98,7	56 745,9	362,9
знос	-8 939,2	-38,2	12 762,4	31,0	13 426,5	16,9	22 365,7	-150,2
Усього за розділом I	23 371,4	100,0	41 139,4	100,0	79 380,9	100,0	56 009,5	339,6
II. Оборотні активи								
Запаси :	35 305,5	73,1	34 663,6	62,5	21 552,1	38,6	-13 753,4	61,0
у тому числі готова продукція	28 347,6	80,3	26 025,5	46,9	13 275,2	23,8	-15 072,4	46,8
ДЗ за продукцію, товари, роботи, послуги	5 380,2	11,1	12 559,0	22,6	6 069,4	10,9	689,2	112,8
ДЗ за розрахунками з бюджетом	1 428,1	3,0	3 638,6	6,6	4 088,8	7,3	2 660,7	286,3
Інша поточна ДЗ	4 779,8	9,9	2 915,0	5,3	23 593,5	42,3	18 813,7	493,6
Гроші та їх еквіваленти	1 413,0	2,9	1 516,5	2,7	3,8	0,0	-1 409,2	0,3
Інші оборотні активи	0,0	0,0	212,0	0,4	463,6	0,8	X	X
Усього за розділом II	48306,6	100,0	55504,7	100,0	55771,2	100,0	7 464,6	115,5
<i>Пасиви</i>								
Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	20,0	0,0	20,0	0,0	20,0	0,0	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	47782,7	100,0	56878,3	100,0	93877,4	100,0	46 094,7	196,5
Усього за розділом I	47802,7	100,0	56898,3	100,0	93897,4	100,0	46 094,7	196,4
II. ДЗ, цільове фін. та забезп.	402,1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	X	X
III. Поточні зобов'язання								
Короткострокові кредити банків	5 000,0	21,3	7 036,2	17,7	19 183,1	46,5	14 183,1	383,7
Поточна КЗ за: товари, роботи та послуги	4 569,8	19,5	6 484,0	16,3	4 500,6	10,9	-69,2	98,5
розрахунками з бюджетом	0,0	0,0	18,8	0,0	0,0	0,0	0,0	X
розрахунками зі страхування	0,0	0,0	8,1	0,0	0,0	0,0	0,0	X
розрахунками з оплати праці	0,0	0,0	31,3	0,1	0,0	0,0	0,0	X
Інші ПЗ	13 903,4	59,2	26 167,4	65,8	17 571,0	42,6	3 667,6	126,4
Усього за розділом III	23 473,2	100,0	39 745,8	100,0	41 254,7	100,0	17 781,5	175,8

Джерело розраховано автором на основі фінансової звітності

У структурі пасивів основним джерелом фінансування залишається власний капітал, зокрема нерозподілений прибуток, який зріс на 46 млн грн або у 1,96 рази, що підтверджує прибуткову діяльність підприємства. Частка залучених коштів також суттєво збільшилася – короткострокові банківські кредити зросли у 3,8 рази, що свідчить про підвищення потреби у зовнішньому фінансуванні для покриття оборотних витрат. Поточні зобов'язання зросли у 1,75 рази, при цьому зменшилася кредиторська заборгованість за товари та послуги. ПП «УКР ТЕРРА Плюс» демонструє тенденції інтенсивного розвитку й інвестування, проте спостерігаються певні ризики зниження ліквідності через зростання дебіторської заборгованості та зменшення грошових резервів.

ПП «УКР ТЕРРА Плюс» здійснює діяльність у сфері сільського господарства, зокрема вирощування зернових, технічних та бобових культур.

У процесі аналізу було досліджено динаміку змін у структурі посівних площ за 2021–2023 роки, що дало змогу оцінити напрямки розвитку підприємства, адаптацію до ринкових умов та вплив зовнішніх чинників, зокрема війни та кліматичних змін, на обсяги виробництва.

Таблиця 2.3 - Площа зібрана ПП «УКР ТЕРРА Плюс», га

Культура	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., %
Зернові та зернобобові, всього	746,00	556,81	440,00	58,98
в т.ч. пшениця озима	480,00	301,80	322,00	67,08
кукурудза	226,00	255,01	118,00	52,21
ячмінь озимий	40,00	-	-	X
Соя	-	-	397,84	X
Соняшник	194,00	120,00	68,00	35,05
Ріпак	-	286,00	70,80	X

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності

Аналіз табл. 2.3, свідчить про зменшення загальних площ зібраних зернових і технічних культур у 2023 році порівняно з 2021 роком. Зокрема, площа під зерновими та зернобобовими культурами скоротилася на 41,02%, при цьому спостерігається перерозподіл структури посівів: скорочення площ під кукурудзою - на 47,79% та соняшником - на 64,95%, але збільшення площ під озимою пшеницею в 2023 році порівняно з 2022 роком, а також впровадження нових культур – сої та ріпаку. Це свідчить про спроби підприємства адаптуватися

до змін ринку, агрокліматичних умов та обмежених ресурсів. Отже, ПП «УКР ТЕРРА Плюс» спеціалізується на вирощуванні зернових, технічних та бобових культур.

Таблиця 2.4 - Обсяги виробництва основних видів продукції в ПП «УКР ТЕРРА Плюс», ц

Види продукції	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., %
Зернові та зернобобові, всього	47994,3	26792,9	32341	67,4
в т.ч. пшениця озима	27936	12494,5	17098,2	61,2
кукурудза	17694,3	14298,4	15242	86,1
Соя	-	-	14239,4	X
ячмінь ярий	2364	-	-	X
Соняшник	4462	958,6	2676	60,0
Ріпак	-	8637,2	1500,96	X

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності

Обсяг виробництва основних видів продукції згідно табл. 2.4: зернових і зернобобових культур знизився на 32,6%, зокрема озимої пшениці – на 38,8%, а соняшнику – на 40,0%. Незважаючи на складні умови, підприємству вдалося частково компенсувати втрати за рахунок вирощування нових культур. У 2023 році розпочато виробництво сої, обсяг якої склав понад 14 тис. центнерів, що стало значущим внеском у загальну структуру продукції. Водночас спостерігається зниження обсягів виробництва ріпаку, що, ймовірно, пов'язано з несприятливими агрокліматичними умовами або змінами в технологічному процесі. Таким чином, підприємство демонструє здатність до адаптації, проте потребує вдосконалення виробничих процесів і підвищення рентабельності сільськогосподарського виробництва в умовах сучасних викликів.

2.3. Оцінка економічної ефективності використання земельних ресурсів та виробничо-ресурсного потенціалу підприємства

Одним із ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку аграрного підприємства є ефективне використання земельних і виробничо-ресурсних потенціалів. У контексті діяльності ПП «УКР ТЕРРА

Плюс» дана оцінка дозволяє виявити резерви підвищення продуктивності, оптимізації витрат і зростання прибутковості господарювання.

Земельні ресурси є базовим елементом виробничої структури підприємства, адже основна діяльність спрямована на вирощування зернових, бобових та олійних культур. Рациональне використання орних земель досягається шляхом впровадження сівозмін, використання високоврожайних сортів насіння, системи удобрення та мінімізації втрат під час збирання врожаю.

Показниками ефективності землекористування є: урожайність, валовий збір продукції, дохід на 1 гектар та рентабельність культур. За наявності стабільної урожайності та позитивної динаміки фінансових результатів можна зробити висновок про високий рівень ефективності використання земельних ресурсів.

Розглянемо показники урожайності основних сільськогосподарських культур ПП «УКР ТЕРРА Плюс» в рис 2.5

Таблиця 2.5 - Урожайність основних сільськогосподарських культур в ПП «УКР ТЕРРА Плюс», ц/га

Культура	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., %
Зернові та зернобобові, всього	64,3	48,1	73,5	114,2
в т.ч. пшениця озима	58,2	41,4	53,1	91,2
кукурудза	78,3	56,1	129,2	165,0
ячмінь озимий	59,1	-	-	X
Соя	-	-	35,8	X
Соняшник	23,0	8,0	39,4	171,1
Ріпак	-	30,2	21,2	X

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності

Динаміка урожайності табл. 2.5, вказує на позитивні зрушення: у 2023 році врожайність зернових та зернобобових зросла на 14,2% порівняно з 2021 роком. Особливо варто відзначити кукурудзу, урожайність якої підвищилася з 78,3 до 129,2 ц/га (на 65%). Соняшник також демонструє позитивну динаміку — з 23,0 до 39,4 ц/га, що становить зростання на 71,1%. Це свідчить про вдосконалення агротехнологій, грамотне впровадження сівозмін та використання високоякісного насіннєвого матеріалу.

Виробничо-ресурсний потенціал підприємства включає сукупність матеріально-технічних, трудових та природних ресурсів, що забезпечують функціонування підприємства в аграрній сфері.

Наявність сучасної техніки, механізованих засобів обробки ґрунту, зернозбиральної техніки, а також власної переробної бази свідчить про високий рівень технічного забезпечення (Додаток А). Це, у свою чергу, позитивно впливає на ефективність використання ресурсів і забезпечує зниження питомих витрат.

Таблиця 2.6 - Собівартість виробленої продукції, тис. грн.

Види продукції	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., %
Зернові та зернобобові, всього	16913,6	13927,9	16094,3	95,2
в т.ч. пшениця озима	10501,1	7283,8	10923	104,0
кукурудза	5701,6	6644,1	5171,3	90,7
Соя	-	-	10753,8	X
ячмінь	710,9	-	-	X
Соняшник	4029,3	3607,6	2202,5	54,7
Ріпак	-	9809,8	2197,7	X
Продукція рослинництва, всього	20942,9	27345,3	31248,3	149,2

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності

За результатами аналізу на рис.2.6 , собівартість продукції рослинництва у 2023 році зросла на 49,2% у порівнянні з 2021 роком (з 20 942,9 тис. грн до 31 248,3 тис. грн), що свідчить про значне збільшення витрат на виробництво внаслідок інфляційних процесів, зростання цін на ресурси або розширення обсягів виробництва.

Зернові та зернобобові культури в цілому демонструють помірне зменшення собівартості на 4,8% у 2023 році порівняно з 2021 роком (з 16 913,6 тис. грн до 16 094,3 тис. грн). Це може бути пов'язано з підвищенням ефективності технологічного процесу або зміною структури посівів.

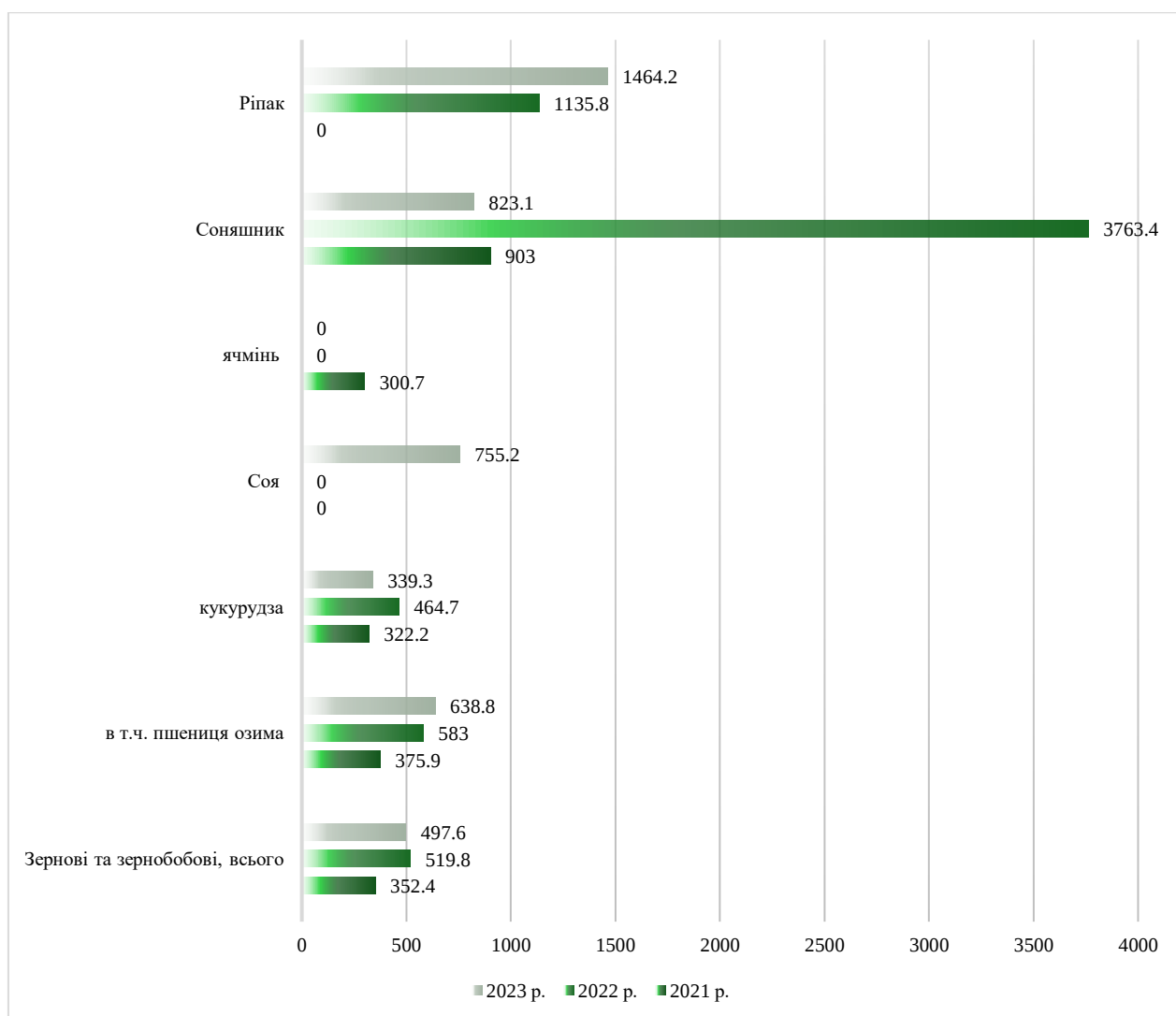

Рисунок 2.7 - Собівартість виробництва 1 ц основних видів сільськогосподарської продукції в ПП «УКР ТЕРРА Плюс», грн.

Джерело розрахована та побудовано автором на основі фінансової звітності

Фінансово-економічні показники діяльності підприємства є ключовими індикаторами його платоспроможності, прибутковості та фінансової стійкості. Аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності, рентабельності, автономії та заборгованості дозволяє оцінити ефективність управління фінансами підприємства та виявити ризики у його діяльності. У цьому дослідженні розглянуто основні фінансові індикатори ПП «УКР ТЕРРА Плюс» за період 2020 - 2024 років з метою виявлення тенденцій і змін у фінансовому стані компанії.

Розглянемо основні показники динаміки фінансових результатів діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» в рис 2.8

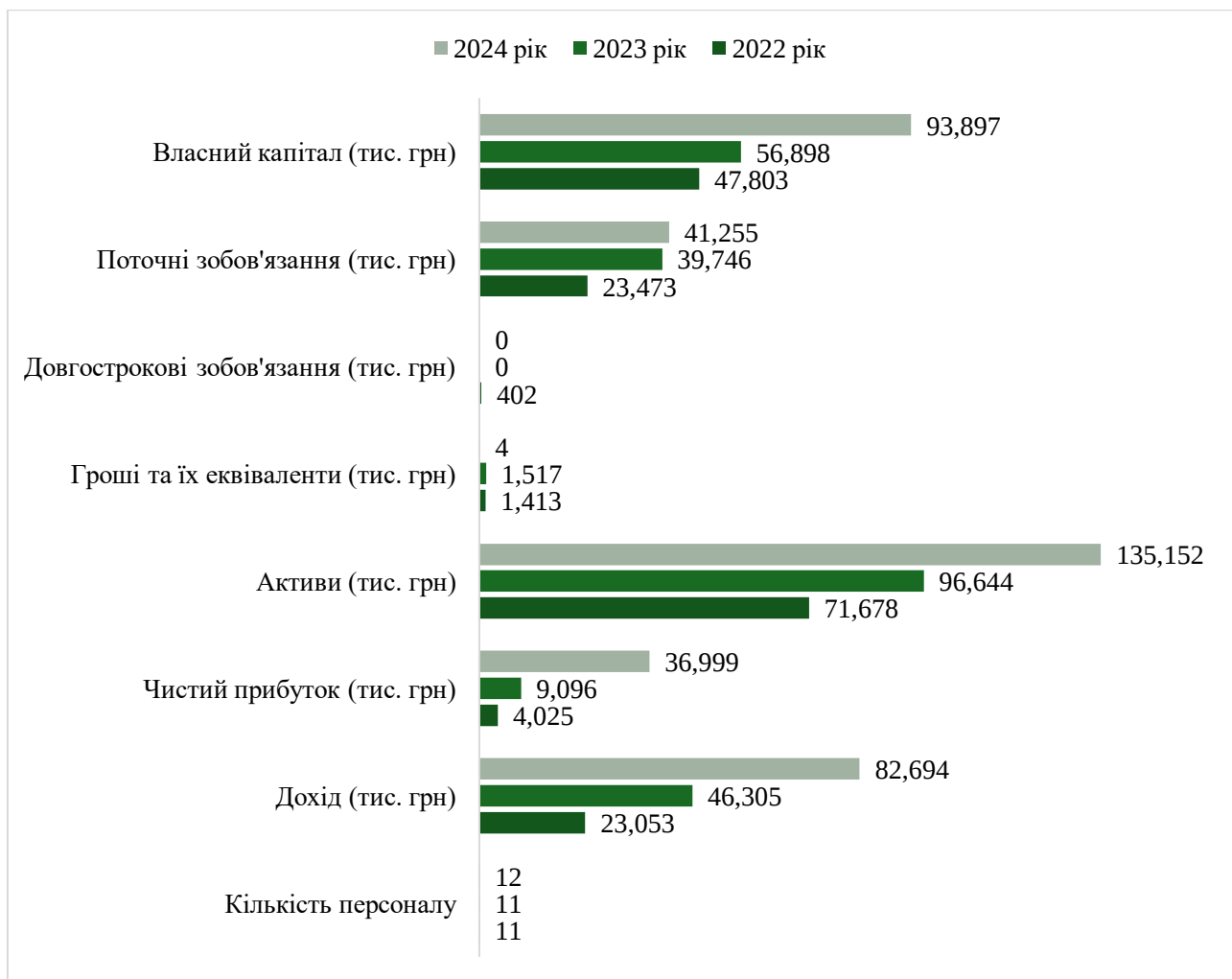

Рисунок 2.8 – Динаміка фінансових результатів діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс»

Джерело розраховано та побудовано автором на основі фінансової звітності та Clarity-project.info [67]

ПП «УКР ТЕРРА Плюс» демонструє динамічне зростання за аналізом рис. 2.8 дохід зріс у 3,6 раза, а чистий прибуток - у понад 9 разів. Активи зросли з 71,7 млн грн до 135,2 млн грн та власний капітал зріс з 47,8 млн грн до 93,9 млн грн, що свідчить про фінансову стійкість і розвиток. Кількість персоналу зросла на одну особу з 11 осіб до 12 осіб. Поточні зобов'язання збільшились майже у 2 рази з 23,5 млн грн до 41,3 млн грн., але довгострокові зникли з балансу після 2022 року, що може свідчити про погашення довгострокових боргів або зміну структури зобов'язань. Основним ризиком є різке скорочення грошових коштів до мінімального рівня, що може ускладнити поточні розрахунки.

Таблиця 2.7 – Оцінка фінансового стану ПП «УКР ТЕРРА Плюс» за 2022 - 2024 р.

Фінансовий індикатор	Рік			2024 до 2022	
	2022	2023	2024	+/-	%
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,06	1,4	1,35	-0,71	65,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,04	0	-0,06	0,0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,55	0,52	0,83	0,28	150,9
Коефіцієнт автономії	0,67	0,59	0,69	0,02	103,0
Рентабельність активів	0,06	0,09	0,27	0,21	450,0
Рентабельність власного капіталу	0,09	0,17	0,49	0,4	544,4
Чиста маржа	0,17	0,2	0,45	0,28	264,7
Коефіцієнт покриття необ. активів власним капіталом	2,05	1,38	1,18	-0,87	57,6
Коефіцієнт заборгованості	0,33	0,41	0,31	-0,02	93,9

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності та Clarity-project.info[67]

Оцінка фінансового стану ПП «УКР ТЕРРА Плюс» за 2022–2024 роки показує позитивну динаміку з окремими ризиками: коефіцієнт поточної ліквідності впав з 2,06 до 1,35, а абсолютна ліквідність майже нульова, що вказує на нестачу грошових коштів. Фінансова стійкість зберігається адже коефіцієнт автономії зріс до 0,69, а рівень заборгованості залишився помірним 0,31. Рентабельність значно покращилась: рентабельність активів зросла у 4,5 раза, а рентабельність власного капіталу - у 5,4 раза, що свідчить про ефективне використання ресурсів. Чиста маржа зросла до 45%, що означає суттєве збільшення прибутковості продажів. Фінансовий стан підприємства покращився, однак критично низький рівень грошових коштів потребує уваги для забезпечення платоспроможності.

Раціональне використання земельних угідь, ефективне застосування техніки, трудових та фінансових ресурсів є визначальними факторами економічного розвитку підприємства. Тому дослідження рівня економічного розвитку в контексті оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу набуває практичного значення для вдосконалення управлінських рішень, оптимізації витрат та підвищення результативності виробничої діяльності.

Аналіз загального рівня економічного розвитку підприємства з акцентом на ефективність використання земельних та інших ресурсів дозволяє сформулювати

обґрунтовану стратегію подальшого розвитку, сприяти підвищенню рентабельності виробництва та забезпеченню стійкого економічного зростання.

Таблиця 2.8 - Загальний рівень економічного розвитку ПП «УКР ТЕРРА Плюс» в тис. грн.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. у % до 2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	22059	23053	46305	209,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	11444,3	15155,7	33650,8	294,0
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	8943	4025	9096	101,7
Площа сільськогосподарських угідь, га	940	962,8	976,6	103,9
Середньооблікова кількість персоналу, осіб	12	11	11	91,7
Основні фондів с/г призначення, тис. грн.	53101	71678	96644	
Чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг в розрахунку припадає на :				
- 100 га с/г угідь тис. грн.	2346,7	2394,4	4741,4	202,0
- 1000 грн. основних фондів с/г призначення, грн.	415,4	321,6	479,1	115,3
- 1 працівника зайнятого в с/г, тис. грн.	1838,3	2095,7	4209,5	229,0
Чистого прибутку в розрахунку припадає на :				
- 100 га с/г угідь тис. грн.	951,4	418,1	931,4	97,9
- 1000 грн. основних фондів с/г призначення, грн.	168,4	56,2	94,1	55,9
- 1 працівника зайнятого в с/г, тис. грн.	745,3	365,9	826,9	111,0
Рівень рентабельності с/г, %	78,1	26,6	27,0	34,6

Джерело побудовано автором на основі фінансової звітності

Отже, аналіз ефективності використання земельних і виробничо-ресурсних потенціалів ПП «УКР ТЕРРА Плюс» свідчить про високий рівень організації виробництва, доцільне поєднання ресурсів та орієнтацію на підвищення економічної віддачі. Це забезпечує підприємству стабільне фінансове зростання та створює основу для подальшого інвестиційного розвитку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ПП «УКР ТЕРРА ПЛЮС» ЖМЕРИНСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Інституційне забезпечення та міжнародний досвід управління земельними ресурсами: перспективи адаптації в Україні

Земля є базовим природним ресурсом, що відіграє визначальну роль у забезпеченні життєдіяльності суспільства, соціально-економічного розвитку та збереженні екологічного балансу. Її багатофункціональність зумовлює особливу соціальну, економічну та правову значущість, перетворюючи землю на об'єкт суспільних відносин, які потребують комплексного регулювання. Світовий досвід свідчить, що ефективне управління земельними ресурсами базується на чітких інституційних механізмах, правовій визначеності та стратегіях сталого використання. Однією з ключових передумов такого управління є державне регулювання земельних правовідносин, яке реалізується у різних формах - від централізованого контролю до децентралізованих моделей - відповідно до особливостей правових систем та адміністративного устрою конкретних країн.

В Україні процес трансформації земельних відносин відбувається у рамках тривалої та багатогранної земельної реформи, що має на меті забезпечення прозорості, ефективності й справедливості у сфері користування та володіння землею. Така трансформація супроводжується низкою викликів, зокрема інституційною нестабільністю, фрагментарністю нормативно-правового забезпечення та низьким рівнем довіри до ринку земель. У цьому контексті вивчення і адаптація міжнародного досвіду - особливо практик країн з високим рівнем земельного адміністрування - є важливим напрямом підвищення ефективності національної політики у сфері управління земельними ресурсами.

Таблиця 3.1 - Досвід удосконалення інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в зарубіжних країнах та перспективи його адаптації в Україні

	Досвід інституційного забезпечення	Перспективи адаптації	Проблеми запровадження
США	Система зонування земель, що дозволяє регулювати використання земельних ділянок для різних цілей (сільське господарство, промисловість, житлове будівництво) на основі місцевих планів зонування.	Можливе впровадження зонування для оптимізації використання земельних ресурсів та планування територій.	Необхідність розробки законодавчої бази та навчання фахівців; можливий опір місцевих громад.
Швейцарія	Державна підтримка сільськогосподарського сектору через фінансову допомогу, субсидії, регулювання земельного ринку та забезпечення доступу фермерів до земельних ділянок.	Запровадження програм підтримки фермерів та регулювання земельного ринку для збереження сільськогосподарських земель.	Обмежені фінансові ресурси; необхідність адаптації до українських реалій.
Бразилія	Земельна реформа, спрямована на перерозподіл земель селянам і малим фермерам, особливо тих, що не використовуються або використовуються неефективно.	Можливість перерозподілу неефективно використовуваних земель для підтримки малих фермерських господарств.	Юридичні складнощі, опір великих землевласників, необхідність чіткого законодавства.
Нідерланди	Екологічно орієнтована агропромисловість з використанням гідропоніки, аеропоніки, тепличного вирощування, систем рециклінгу та органічного сільського господарства.	Впровадження сталих сільськогосподарських практик та технологій для підвищення продуктивності та збереження довкілля.	Високі інвестиційні витрати, необхідність навчання фермерів новим технологіям.
Польща	Адміністративно-територіальна реформа, що сприяла розвитку сільських територій та ефективному управлінню земельними ресурсами.	Адаптація досвіду для покращення управління сільськими територіями та розвитку інфраструктури.	Необхідність політичної волі, фінансування та підтримки з боку громад.
Франція та Іспанія	Сильне державне регулювання земельних відносин з метою захисту національного виробництва та врегулювання внутрішніх земельних спорів.	Впровадження механізмів державного контролю та підтримки національного аграрного виробництва.	Можливий опір з боку приватного сектору, необхідність балансу між державним контролем та ринковими механізмами.
Шотландія	Законодавство, що дозволяє громадам викупати місцеві землі для подальшого сталого розвитку, включаючи право на примусовий викуп занедбаних земель.	Можливість надання громадам прав на управління місцевими землями для розвитку інфраструктури та економіки.	Юридичні бар'єри, необхідність зміни законодавства, потенційний конфлікт інтересів.
Німеччина	Функціонування ефективної кадастрової системи, яка сприяє стабільному функціонуванню ринку земель через точний облік та реєстрацію.	Забезпечення прозорості операцій із землею.	Необхідність постійного оновлення та складність адміністрування.
Канада	Децентралізована модель управління земельними ресурсами, що дозволяє враховувати регіональні особливості та потреби громад.	Підвищення ефективності управління завдяки локальним рішенням.	Витрати на адміністрування, потреба у кваліфікації на місцях.
Австралія	Впроваджено локальне самоуправління у сфері використання земель, що забезпечує прозорість і ефективність.	Можливість делегування повноважень територіальним громадам.	Висока вартість реалізації, потреба у розвитку місцевих компетенцій.
Африканські країни	Суттєві проблеми із правовим регулюванням, відсутність ефективних кадастрових систем, високий рівень корупції.	Приклад негативного сценарію для уникнення.	Низька ефективність реформ, недостатній інституційний розвиток, інвестиційна непривабливість.

Джерело побудовано автором на основі [8,14,18,24,36,44,70]

Земля як складова національного багатства виступає не лише засобом виробництва, а й стратегічним активом, що визначає вектор сталого розвитку держави, її економічну стабільність та продовольчу безпеку. Тому в умовах продовження земельної реформи в Україні важливо інтегрувати міжнародні стандарти та кращі практики, адаптуючи їх до українського контексту з урахуванням правових, соціальних та екологічних особливостей зображено в табл. 3.1

Аналіз зарубіжного досвіду засвідчує, що побудова ефективної системи управління земельними ресурсами в Україні потребує комплексного підходу. Зокрема, першочерговими завданнями мають стати: зміцнення гарантій права власності на землю та забезпечення його належного правового захисту; модернізація системи оподаткування земельних ділянок та нерухомості; створення умов для надання земельного кредиту та впровадження відповідних гарантій; розвиток ефективних земельних ринків та системи їх постійного моніторингу; запровадження заходів з охорони земельних ресурсів і посилення екологічного контролю; стимулювання землеустрою, зокрема щодо земель державної форми власності; зменшення кількості земельних спорів через впровадження превентивних і правових механізмів; підтримка земельної реформи у сільській місцевості; удосконалення системи просторового планування, а також розвиток відповідної інфраструктури; формування сучасної системи статистичних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень на національному рівні.

Важливу роль у реалізації цих завдань відіграють фінансово-кредитні інструменти управління земельними ресурсами, серед яких особливе значення мають: функціонування земельних банків, розвиток механізмів земельної іпотеки, податкові пільги, запровадження ефективних ставок земельного та екологічного податків, встановлення штрафних санкцій, орендна плата та проведення нормативної грошової оцінки земель.

З метою формування ефективної, прозорої, відкритої та адаптивної структури публічного управління у сфері земельних відносин на основі

новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (електронне урядування), необхідним є реформування механізму реєстрації прав власності.

надмірна складність процедур реєстрації	високі часові та фінансові витрати	нижча якість управління у порівнянні з європейськими стандартами.
•спростити процедуру реєстрації шляхом зменшення кількості етапів, що дозволить зекономити ресурси	•поступово знизити розмір відсоткових зборів, що стягуються при реєстрації об'єктів нерухомості	•запровадити сучасні інформаційні технології оброблення та зберігання даних •забезпечити відкритий доступ до актуальної інформації на єдиній веб-платформі щодо розмірів зборів, строків та умов реєстрації

Рисунок 3.1 – Основні шляхи усунення проблем реєстрації в Україні

Джерело побудовано автором на основі власних досліджень

Серед основних недоліків чинної системи реєстрації в Україні слід виокремити: надмірну складність процедур реєстрації; високі часові та фінансові витрати; нижчу якість управління у порівнянні з європейськими стандартами.

Для усунення вказаних проблем доцільно: спростити процедуру реєстрації шляхом зменшення кількості етапів, що дозволить зекономити ресурси; поступово знизити розмір відсоткових зборів, що стягуються при реєстрації об'єктів нерухомості; запровадити сучасні інформаційні технології оброблення та зберігання даних; забезпечити відкритий доступ до актуальної інформації на єдиній веб-платформі щодо розмірів зборів, строків та умов реєстрації, що сприятиме зростанню прозорості та покращенню якості управління земельними ресурсами.

Одним із ключових векторів зростання агропромислового комплексу в останні роки є активне впровадження інноваційних рішень. У зв'язку з цим доцільним є подальше дослідження сучасних інноваційних процесів, що визначають траєкторію розвитку світового АПК, з метою оцінки можливостей їх адаптації та ефективного впровадження в українських реаліях.

Таблиця 3.2 - Прикладами світового досвіду використання цифрових технологій в управлінні земельними ресурсами та перспективами їх впровадження

Технології	Країни користування	Можливості для українських підприємств
Геоінформаційні системи (ГІС) та дистанційне зондування (ДЗЗ)	ЄС, США, Канада, Австралія	- моніторинг сільськогосподарських земель, лісів і водних ресурсів; - планування територіального розвитку; - оцінка наслідків змін клімату на земельні ресурси.
Технології супутникового моніторингу та аналітики великих даних (Big Data)	Ізраїль, США, Нідерланди	- оптимізація сівозмін, - прогнозування врожайності, - виявлення деградованих земель, - підвищення точності агропланування.
Цифрове кадастрування та блокчейн	Естонія, Грузія, Швеція	- підвищення прозорості обігу земель, - автоматизація реєстрації прав власності, - зменшення корупційних ризиків, - спрощення процесів купівлі-продажу.
Автоматизовані платформи управління агровиробництвом	США, Канада, Ізраїль, країни ЄС	- оперативне управління земельним банком, - точне внесення добрив і засобів захисту рослин, - аналіз продуктивності полів, - інтеграція з агродронами та сенсорами.
Інтернет речей (ІоТ) для моніторингу стану ґрунтів і вологості	Австралія, Японія, Франція	- раціональне використання води, - точне зрошення, - мінімізація витрат на ресурси, - запобігання виснаженню ґрунтів, - підтримка сталого землекористування.
Мобільні додатки та цифрові платформи для обміну даними з фермерами	Індія, Кенія, Бразилія	- підвищення обізнаності фермерів щодо стану земель, - доступ до консультацій і ринку, - покращення прийняття управлінських рішень у малих та середніх господарствах.
CALS-технології (інформаційна підтримка повного життєвого циклу об'єкта)	США, Японія, Південна Корея, країни ЄС	- інтеграція всіх процесів управління земельними ресурсами - від інвентаризації, проектування, експлуатації до оновлення даних у режимі реального часу. - забезпечення єдиної інформаційної платформи для органів влади, аграрних підприємств та землевласників.

Джерело побудовано автором на основі [8,14,18,24,36,44,70]

Світовий досвід удосконалення управління земельними ресурсами свідчить про необхідність комплексного, інституційно та технологічно забезпеченого підходу до регулювання земельних відносин. Практика розвинених країн показує, що успішне управління землею ґрунтується на чіткій правовій базі, ефективній кадастровій системі, прозорому ринку землі,

активній участі місцевих громад, стимулюванні сталого землекористування та впровадженні інновацій.

Для України, яка перебуває на етапі глибокої трансформації земельних відносин, адаптація таких практик є важливим напрямом підвищення ефективності національної політики. Особливу актуальність мають:

- впровадження зонування (США),
- підтримка фермерства (Швейцарія),
- екологічно-орієнтоване сільське господарство (Нідерланди),
- модернізація кадастру (Німеччина),
- розвиток децентралізації (Канада, Австралія).

Успішна адаптація світового досвіду потребує системного підходу, політичної волі, координації між владними структурами, залучення громадянського суспільства та міжнародної підтримки. Особливо важливо враховувати український контекст - економічні, соціальні, правові та екологічні особливості, а також забезпечити фінансову спроможність та кадрове забезпечення на всіх рівнях управління. У результаті це дозволить сформувати ефективну модель управління земельними ресурсами, яка сприятиме сталому розвитку країни, її продовольчій безпеці та збереженню природного середовища.

3.2. Впровадження системи заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами підприємства

Одним із ключових напрямів формування системи раціонального та збалансованого землекористування є модернізація механізмів регулювання земельних відносин, що охоплює адміністративно-правовий, організаційний, фінансово-економічний і соціальний компоненти з відповідними інструментами підвищення екологічної, економічної та соціальної ефективності. Ці механізми є взаємопов'язаними, але водночас зберігають

функціональну самостійність і спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку.

У сучасних умовах трансформації аграрного сектору України, особливого значення набуває необхідність впровадження інноваційних підходів до управління земельними ресурсами. Ефективне землекористування виступає ключовим чинником забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств, підвищення їх економічної результативності та екологічної відповідальності. Враховуючи це, доцільним є інтегроване застосування CALS-технологій [41] та еколого-економічних інструментів в управлінські практики агропідприємств.

ПП "УКР ТЕРРА Плюс" демонструє прогресивний підхід до управління земельним фондом, поєднуючи цифрові технології з принципами сталого природокористування. Зокрема, впровадження CALS-технологій дозволяє забезпечити комплексну автоматизацію процесів обліку, аналізу й оптимізації використання земельних ділянок на всіх етапах їх життєвого циклу. Ця система передбачає створення єдиної цифрової моделі земельного ресурсу, яка містить геопросторові, агрохімічні, кадастрові та економічні характеристики, що забезпечує прозорість управлінських рішень і їх наукову обґрунтованість.

CALS (Continuous Acquisition and Lifecycle Support) - це сучасна концепція управління інформацією, що охоплює всі етапи життєвого циклу об'єкта або процесу [42]. У сфері земельного управління ці технології дозволяють створити єдину інтегровану інформаційну систему, яка забезпечує ефективність, прозорість і аналітичну точність прийняття управлінських рішень.

Основні завдання, які вирішуються за допомогою CALS-технологій у сфері управління земельними ресурсами [42]:

- цифровізація і стандартизація процесів обліку та використання земель;
- автоматизація збору, обробки та передачі даних;

- інтеграція інформаційних потоків між структурними підрозділами та системами;
- зниження управлінських витрат і підвищення якості управлінських рішень.

Застосування CALS-технологій в управлінні земельними ресурсами передбачає:

- створення електронної бази даних земельного фонду (з інформацією про межі, площі, типи ґрунтів, стан угідь тощо);
- автоматизацію процесів управління орендою, моніторингу, обліку й аналітики;
- інтеграцію з геоінформаційними (GIS), обліковими (ERP) та іншими цифровими системами підприємства.

Застосування CALS-технологій в управлінні земельними ресурсами передбачає:

- створення багаторівневої електронної бази даних земельного фонду, що включає дані про межі, площі, форми власності, правовий статус, типи ґрунтів, їхню родючість, наявність деградаційних процесів тощо;
- автоматизоване управління орендними відносинами (контроль строків, продовження, реєстрація договорів, індексація плати);
- використання систем моніторингу (дрони, супутникова зйомка, IoT-сенсори) для регулярної оцінки стану земель;
- аналітичну підтримку прийняття рішень за допомогою моделей прогнозування врожайності, визначення зон ризику, розрахунку економічної ефективності;
- інтеграцію з ERP-системами (управління ресурсами й фінансами) та GIS-системами (обробка просторової інформації) для створення єдиного інформаційного середовища агропідприємства.

Крім того, важливою умовою ефективного впровадження CALS-технологій є підготовка фахівців відповідного профілю, наявність ІТ-інфраструктури, підтримка цифрових стандартів і активна взаємодія з

державними органами у сфері кадастру, аграрної політики та екологічного моніторингу.

Таким чином, впровадження системи заходів щодо ефективного управління земельними ресурсами із залученням CALS-технологій у ПП «УКР ТЕРРА Плюс» є стратегічно обґрунтованим кроком, що поєднує інновації, екологічну відповідальність і економічну доцільність. Такий підхід сприяє не лише підвищенню внутрішньої ефективності підприємства, а й формуванню позитивного соціального іміджу та інвестиційної привабливості в аграрному секторі.

Ключові компоненти CALS-технологій у контексті земельного управління:

1. Інтегрована інформаційна система (IIS)

Централізована цифрова платформа, що об'єднує всю наявну інформацію про земельний банк підприємства. У ній містяться дані про площі, межі, категорії угідь, типи ґрунтів, правовий статус ділянок, терміни дії договорів оренди, кадастрові номери тощо. IIS забезпечує швидкий доступ до актуальної інформації, що істотно підвищує ефективність прийняття управлінських рішень та знижує ризики втрати прав на землю через недотримання строків або помилки в обліку.

2. Системи моніторингу земель

До цієї складової належать засоби дистанційного зондування Землі, зокрема супутникові знімки, аерофотозйомка за допомогою дронів, а також наземні сенсори. Зібрана таким чином інформація дає змогу регулярно отримувати актуальні дані про стан ґрунтів, рівень вологи, наявність бур'янів, виявлення ерозійних процесів тощо. Такі системи дозволяють оперативно реагувати на зміни, виявляти проблемні ділянки та ефективно планувати агротехнічні заходи.

3. Аналітичні модулі - програмні інструменти є ключовим елементом підтримки управлінських рішень. Вони дозволяють:

- прогнозувати врожайність на основі історичних даних, агрометеорологічних факторів та результатів моніторингу;
- оцінювати економічну доцільність використання конкретних ділянок;
- проводити моделювання сівозмін із урахуванням агрохімічного складу ґрунтів, строків висіву та збирання, особливостей культур тощо;
- оптимізувати агровиробничі процеси для максимізації прибутку на кожному гектарі.

4. Цифровий документообіг

Автоматизація юридичних і адміністративних процедур, пов'язаних із землею, є важливим компонентом цифрової трансформації. CALS-системи дозволяють швидко і безпечно формувати, зберігати та передавати документи, зокрема:

- договори оренди землі та їх пролонгацію;
- акти приймання-передачі;
- технічну документацію на землю;
- внутрішню звітність і документи для контролюючих органів.

Це значно знижує навантаження на адміністративний персонал і мінімізує людський фактор у критично важливих операціях.

5. Інтеграція з ERP- та GIS-системами

Завдяки взаємодії CALS-рішень із ERP-системами (управління фінансами, ресурсами, матеріально-технічним забезпеченням) підприємство отримує єдине інформаційне середовище для всіх бізнес-процесів — від бюджетування до аналізу рентабельності кожної земельної ділянки. Інтеграція з геоінформаційними системами (GIS) дозволяє ефективно працювати з просторовими даними - створювати інтерактивні карти земельного банку, візуалізувати агровиробничі показники в розрізі територій, відстежувати динаміку змін у земельному фонді.

Переваги впровадження CALS-технологій в управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс» зображено на рис. 3.2

Рисунок 3.2 - Переваги впровадження CALS-технологій в управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс»

Джерело розроблено автором на основі власних досліджень

Впровадження CALS-технологій у систему управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс» дозволить істотно підвищити ефективність використання земельного банку, оптимізувати управлінські процеси та забезпечити високий рівень цифрової трансформації. Ці технології сприятимуть зниженню витрат, підвищенню врожайності й створенню конкурентних переваг підприємства в умовах сучасного аграрного ринку.

3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів

В умовах посилення конкуренції в аграрному секторі, зростання вартості ресурсів та необхідності забезпечення сталого розвитку особливої актуальності набуває впровадження інноваційних технологій управління

виробничими процесами. CALS-технології, як інтегрована система інформаційного супроводу життєвого циклу продукції, відкривають нові можливості для оптимізації роботи агропідприємств, забезпечуючи прозорість, оперативність та узгодженість усіх етапів агровиробництва - від планування до реалізації продукції.

Для підприємства ПП «УКР ТЕРРА Плюс» важливою є не лише технологічна модернізація, а й системний підхід до оцінки ефективності запропонованих заходів, що дозволить вчасно виявляти сильні сторони та недоліки нововведень, а також коригувати стратегії управління. Такий підхід забезпечить досягнення поставлених цілей, пов'язаних з підвищенням врожайності, зниженням витрат, покращенням якості продукції та ефективнішим використанням земельного потенціалу.

За оцінками фахівців [42 с.118], впровадження CALS-технологій здатне суттєво підвищити ефективність виробничих процесів у порівнянні з традиційними підходами до управління. Для ПП «УКР ТЕРРА Плюс» доцільно орієнтуватися на середні показники ефективності, наведені в табл.3.3

Таблиця 3.3 - Очікувані показники ефективності впровадження CALS-технологій для ПП «УКР ТЕРРА Плюс»

Показник	Діапазон ефективності	Середнє значення для ПП «УКР ТЕРРА Плюс»
Загальна ефективність виробничих процесів	30–40%	35 %
- зменшення витрат на розробку та виробництво наукоємної продукції	20 - 30%	25 %
- скорочення витрат, пов'язаних із браком та усуненням дефектів	15-20 %	17,5%
- зниження експлуатаційних витрат	20-25 %	22,5 %
- скорочення часу виведення нових зразків продукції на ринок	60-70 %	65 %

Джерело розроблено автором на основі власних досліджень

Таким чином, застосування CALS-технологій створює передумови для суттєвого покращення виробничої та управлінської діяльності підприємства, сприяючи оптимізації витрат, підвищенню продуктивності та пришвидшенню виходу продукції на ринок.

Звичайно, що така діяльність потребує значних інвестицій, тому важливо розробити чіткий план фінансування, який буде враховувати всі витрати, пов'язані з цим процесом. Є декілька варіантів джерел фінансування та я розглянула ризики їх використання.

Таблиця 3.4 - Джерела фінансування для впровадження CALS-технологій в ПП «УКР ТЕРРА Плюс»

Джерело фінансування	Детальніше про джерело	Ризики
Власні кошти підприємства	Можуть бути спрямовані на поетапне впровадження: закупівлю програмного забезпечення, навчання персоналу, цифровізацію процесів.	Обмеженість капіталу; ризик низької рентабельності інвестицій.
Кредити комерційних банків	Кредити на інноваційний розвиток, цифрову трансформацію аграрного бізнесу (переважно з пільговим періодом на інвестпроекти).	Висока відсоткова ставка; ризик нестабільності банківської системи; коливання валютного курсу.
Державні програми підтримки агросектору	Програми Мінагрополітики щодо підтримки цифрових технологій, компенсації відсоткових ставок або грантової допомоги.	Недостатній рівень фінансування програм, складність подання заявок.
Гранти від міжнародних донорів	Гранти на цифровізацію сільського господарства, інновації в управлінні природними ресурсами, підвищення продуктивності.	Висока конкуренція, необхідність чіткої звітності та дотримання вимог.
Лізинг обладнання та ПЗ (через ІТ-компанії або банки)	Можливість поетапного фінансування закупівлі ІТ-рішень (GPS-систем, сенсорів, облікового ПЗ).	Витрати на обслуговування; прив'язаність до лізингових умов.
Краудфандинг та агроплатформи	Використання цифрових краудплатформ (наприклад, SmartFarming або Agrohub) для залучення фінансування через агроспільноту.	Недостатня популярність таких інструментів в Україні, обмежена кількість інвесторів.
Приватні інвестори або венчурні фонди	Фінансування інноваційних агропроектів, особливо в рамках партнерств із розробниками CALS-рішень.	Вимоги до корпоративного управління, часткове втручання у стратегічні рішення.

Джерело: сформовано автором [38,50]

Після впровадження комплексу заходів цифрової трансформації управління земельними ресурсами, зокрема CALS-технологій, надзвичайно важливим етапом є систематичний контроль та оцінювання отриманих результатів. Це дозволяє не лише підтвердити доцільність здійснених інвестицій, але й вчасно виявити недоліки, визначити потребу в корекції або розширенні впроваджених рішень.

Таблиця 3.5 - Статті витрат для ПП "УКР ТЕРРА Плюс", грн.

Стаття витрати	Сума, тис.грн	Джерела отримання послуг	Конкретизація
Аналіз існуючого стану бізнес-процесів	145 000	Консалтингові компанії у сфері бізнес-процесів (BPI Group, HBPI Consulting).	Аналіз поточних процесів розробки проєктної документації, управління змінами, взаємодії між відділами, документообігу.
Формування концепції впровадження PDM	195 000	Консалтингові компанії, інтегратори PDM-систем.	Визначення цілей впровадження PDM, функціональних вимог до системи, стратегії впровадження, плану проєкту.
Створення робочої групи, навчання персоналу	180 000	Власні ресурси, тренінгові центри, постачальники PDM-систем, зовнішні тренери.	Формування команди впровадження, навчання адміністраторів PDM-системи, навчання кінцевих користувачів (інженерів, конструкторів, менеджерів проєктів).
Реінжиніринг бізнес-процесів	340 000	Консалтингові компанії у сфері бізнес-процесів.	Оптимізація та перепроєктування існуючих бізнес-процесів з урахуванням можливостей PDM-системи. Розробка нових регламентів та процедур.
Придбання додаткових технічних засобів	250 000	Постачальники комп'ютерного обладнання, серверного обладнання, мережевого обладнання.	Можлива потреба у нових робочих станціях для користувачів PDM, сервері для розміщення PDM-системи та бази даних, оновлення мережевої інфраструктури. Вартість залежить від існуючої інфраструктури та вимог PDM-системи.
Придбання PDM системи	165 000	Розробники та постачальники PDM-систем	Вибір PDM-системи, яка відповідає потребам у сфері управління проєктною документацією, даними про послуги, кресленнями, специфікаціями тощо.
Адаптація до існуючих та нових програмних засобів	110 000	Розробники PDM-системи, інтегратори, ІТ-компанії.	Інтеграція PDM-системи з існуючими CAD/CAM/CAE системами, офісним програмним забезпеченням, можливо, з обліковою системою. Налаштування обміну даними.
Розробка стандартів підприємства	140 000	Консалтингові компанії зі стандартизації, власні ресурси.	Розробка внутрішніх стандартів та регламентів роботи з PDM-системою, правил найменування документів, управління доступом, workflow.
Наповнення PDM інформацією про раніше розроблені послуги	105 000	Власні ресурси, компанії з міграції даних.	Перенесення існуючої проєктної документації, креслень, специфікацій та інших даних про розроблені послуги в PDM-систему.
Всього	1 630 000 грн.		

Джерело розроблено автором на основі власних досліджень

Ключовими індикаторами ефективності впровадження CALS-рішень є динаміка врожайності сільськогосподарських культур, якість вирощеної продукції, а також економічна рентабельність землекористування. Аналітичні дані, отримані на основі систем моніторингу, візуалізації та просторового аналізу (ГІС-моделі, агрохімічні карти), надають об'єктивні підстави для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності використання земельного потенціалу.

Таблиця 3.6 - Прогнозні оцінки зростання ефективності економічної діяльності підприємства залежно від реалізації запропонованих заходів на 2026 рік

Показник	Фактичне значення 2023 р.	Прогнозне значення 2026 р. з CALS-технологіями	Відхилення
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг	46305	62511,75	16206,75
Чистий прибуток(збиток)	9096	12279,6	3183,6
Рівень рентабельності с/г	27,0	36,45	9,45
Середня врожайність на 1га	51,97	70,16	18,19
Виробництво продукції на 100 га с/г угідь	5197	7015,95	1818,95
Виробництво продукції на 1 працівника	4614,3	6229,3	1615,0

Джерело розроблено автором на основі власних досліджень

Проведені прогнозні розрахунки чітко демонструють значний позитивний вплив від впровадження CALS-технологій на ключові показники економічної діяльності ПП «УКР ТЕРРА Плюс» до 2026 року. Очікується, що загальна ефективність виробничих процесів зросте на 35%, що відобразиться у зростанні чистого доходу від реалізації продукції на 16206,75 тис. грн та збільшенні чистого прибутку на 3183,6 тис. грн у порівнянні з показниками 2023 року. Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва також прогнозується зі значним підвищенням, досягаючи 36,45%. Крім фінансових результатів, впровадження цих технологій суттєво покращить оперативну ефективність: середня врожайність на 1 га зросте на 18,19 ц/га, а виробництво

продукції на 100 га сільськогосподарських угідь збільшиться на 1818,95 ц. Також очікується зростання продуктивності праці, що виразиться у збільшенні виробництва продукції на 1 працівника на 1615,0 ц. Таким чином, CALS-технології є не лише інвестицією у майбутнє, а й стратегічним інструментом, здатним забезпечити сталий розвиток, підвищити конкурентоспроможність та оптимізувати використання ресурсів ПП «УКР ТЕРРА Плюс» у довгостроковій перспективі.

Прогнозований дохід за 2026 р. = $46305 \cdot 1,35$ = тис. грн.

Дохід від впровадження технології = $62511,75 - 46305 = 16206,75$ тис. грн.

Для всебічного оцінювання доцільності впровадження запропонованої технології доцільно застосувати комплекс методів економічного аналізу інвестиційної ефективності, зокрема:

- розрахунок чистого приведенного доходу (Net Present Value, NPV), який дозволяє визначити загальний економічний ефект від реалізації проєкту з урахуванням фактору часу;

- визначення індексу прибутковості (Profitability Index, PI), що характеризує відносну ефективність інвестицій і використовується для порівняння альтернативних варіантів інвестування;

- обчислення строку окупності проєкту (Payback Period, PP), який відображає період, необхідний для повернення вкладених коштів.

Для приведення грошових потоків до поточної вартості використовується ставка дисконтування на рівні 12%, що враховує вартість капіталу, рівень ризику та альтернативну вартість інвестицій. Далі у табл. 3.7 наведено розрахунок чистого дисконтованого доходу.

Чистий дисконтований дохід (Net Present Value, NPV):

$NPV = -1630,0 + 14469,8 + 12920,1 + 11536,9 + 10299,8 + 9194 = 56\,790,5$ тис. грн

NPV становить 56 790,5 тис. грн, що свідчить про значний економічний ефект від реалізації проєкту з урахуванням часової вартості грошей.

Індекс прибутковості (Profitability Index, PI):

$$PI = 58420,47/1630 = 35,84$$

Індекс прибутковості також значно збільшився. Це означає, що на кожен інвестовану гривню припадає 35,84 гривні дисконтованого доходу, що вказує на виняткову прибутковість проєкту.

Термін окупності проєкту (Payback Period, PP):

$$P_{ik0} = -1630.00 \text{ тис. грн.}$$

$$P_{ik1} = 12839.75 \text{ тис. грн.}$$

Проєкт окупається вже на першому році після початку генерації доходів тобто в 2026 році, оскільки кумулятивний дисконтований грошовий потік стає позитивним ($12839,75 > 0$) вже в кінці першого року.

Термін окупності залишається дуже коротким - менше 1 року після початку отримання доходів, що підкреслює низький ризик та високу ліквідність інвестиції.

Таблиця 3.7 - Розрахунок чистого приведенного доходу для проєкту впровадження CALS-технологій

Рік	Початкові вкладення, тис. грн.	Доходи, тис. грн.	Чистий грошовий потік, тис. грн.	К диск. (12%)	Чистий дисконтований грошовий потік, тис. грн.	Кумулятивний дисконтований грошовий потік, тис. грн.
2025	-1 630,00	0	-1 630,00	1,0000	-1 630,00	-1 630,00
2026	0	16 206,75	16 206,75	0,8929	14 469,75	12 839,75
2027	0	16 206,75	16 206,75	0,7972	12 920,08	25 759,83
2028	0	16 206,75	16 206,75	0,7118	11 536,85	37 296,68
2029	0	16 206,75	16 206,75	0,6355	10 299,78	47 596,46
2030	0	16 206,75	16 206,75	0,5674	9 194,01	56 790,47

Джерело: розраховано автором

В умовах сучасних викликів аграрного сектору - таких як підвищення конкуренції, ресурсна обмеженість та необхідність сталого розвитку - надзвичайно важливим є впровадження цифрових рішень, що забезпечують інтеграцію, автоматизацію та підвищення прозорості виробничих процесів. CALS-технології, як інструмент інформаційного супроводу повного життєвого циклу продукції, є однією з найперспективніших моделей управління, що дозволяє агропідприємствам ефективніше координувати всі

стадії виробництва, зменшувати витрати та підвищувати якість кінцевого продукту.

Запропоновані заходи з цифрової трансформації на підприємстві ПП «УКР ТЕРРА Плюс», зокрема впровадження CALS-технологій, передбачають поетапну реалізацію: від аналізу поточних бізнес-процесів до придбання PDM-системи, навчання персоналу, адаптації програмного забезпечення та реінжинірингу внутрішніх процесів. Очікувана загальна ефективність від впровадження таких рішень становить близько 35%, що підтверджується як середніми галузевими показниками, так і досвідом аналогічних впроваджень. Найвагомішими ефектами є скорочення часу виходу нових продуктів на ринок до 65% та зниження витрат на виробництво до 30%.

Аналіз потенційних джерел фінансування заходів продемонстрував, що для ПП «УКР ТЕРРА Плюс» найбільш доцільною є комбінація власних коштів, державної підтримки, залучення грантів та використання лізингових механізмів. Проте кожне джерело має свої ризики — від нестабільності банківської системи до складності адміністрування грантів. Тому ефективність фінансування напряму залежить від здатності підприємства сформувати гнучку фінансову модель та обґрунтовану інвестиційну стратегію.

Загальні витрати на реалізацію проекту оцінено у 1 630 000 грн, що включає витрати на аналіз, розробку концепції, навчання персоналу, придбання технічних засобів і програмного забезпечення, а також адаптацію та інтеграцію CALS-рішень. Такий обсяг інвестицій є обґрунтованим з огляду на очікувані довгострокові вигоди: підвищення врожайності, покращення якості продукції, ефективніше використання земельного фонду.

Успішність реалізації проекту значною мірою залежить від постійного моніторингу результатів, використання геоінформаційних систем, агрохімічних карт та аналітичних моделей, які дозволяють приймати обґрунтовані управлінські рішення. Оцінка динаміки показників — зокрема рентабельності землекористування, продуктивності праці та техніко-економічних коефіцієнтів - забезпечить можливість адаптації впроваджених

рішень та досягнення максимальної ефективності в умовах змінного зовнішнього середовища.

Таким чином, запропоновані заходи є економічно доцільними, інноваційно обґрунтованими та такими, що створюють надійну основу для сталого розвитку підприємства в умовах цифрової трансформації аграрного сектору.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження стану управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс» та оцінки його ефективності дало змогу сформулювати низку висновків теоретичного, методичного й прикладного характеру відповідно до поставлених у роботі завдань:

1. Земельні ресурси - це багатогранна категорія, що поєднує природні, економічні, правові та соціальні аспекти. Вони виступають не лише матеріальною основою господарської діяльності, особливо в аграрному секторі, а й стратегічним національним багатством, що виконує економічні, екологічні та соціальні функції. Усвідомлення їх багатофункціональності вимагає комплексного підходу до управління, раціонального використання та охорони в контексті сталого розвитку.

2. Нормативно-правове забезпечення регулювання земельних відносин в Україні формує системну правову базу для раціонального використання, охорони та управління земельними ресурсами, забезпечуючи баланс між державними інтересами, правами громадян і потребами сталого розвитку. Попри фрагментарність законодавства, Конституція України, Земельний кодекс та спеціальні закони, включно з новаціями воєнного періоду, гарантують правові механізми реалізації державної земельної політики, захисту прав власників та ефективного землекористування в умовах соціально-економічних викликів.

3. Оцінювання економічної ефективності використання земельних ресурсів в аграрних підприємствах повинно базуватись на комплексному підході, що враховує як економічні показники, так і природні, правові та технологічні чинники. Ключовими індикаторами виступають продуктивність на одиницю площі, рентабельність та рівень інтенсивності землекористування. Раціональне використання земель, збереження їх родючості та впровадження енергоощадних і екологічно безпечних технологій є основою підвищення ефективності аграрного виробництва та сталого розвитку агросектору.

4. Аналіз стану земельного забезпечення аграрних підприємств Вінницької області свідчить про суттєвий вплив повномасштабної війни на земельні ресурси регіону. Попри те, що Вінниччина не входить до зони активних бойових дій, аграрний сектор області зазнає опосередкованого тиску через загальноукраїнські наслідки війни: забруднення ґрунтів, зниження обсягів обробітку, втрати аграрної інфраструктури. Водночас ринок земель демонструє ознаки адаптації – у другому кварталі 2024 року в Україні було укладено 10,3 тис. угод на 22,5 тис. га, а середньозважена ціна за гектар у червні сягнула 44 тис. грн, що на 18,6 % більше порівняно з груднем 2023 року. У Вінницькій області частка земель в обігу перевищує середньоукраїнські показники, що свідчить про відносну інвестиційну привабливість регіону. Однак повноцінне відновлення аграрного землекористування потребує довгострокових заходів з екологічної реабілітації та державної підтримки.

5. Організаційно-економічна характеристика ПП «УКР ТЕРРА Плюс» свідчить про стабільне зростання підприємства в аграрному секторі. Підприємство має чітко визначену організаційну структуру, функціонує на основі приватної форми власності та демонструє позитивну динаміку фінансових показників. Зокрема, за 2022–2024 роки вартість основних засобів зросла в понад п'ять разів, а нерозподілений прибуток - на 46 млн грн, що свідчить про ефективне управління ресурсами та прибутковість діяльності. ПП «УКР ТЕРРА Плюс» активно взаємодіє з постачальниками, банками, державними структурами та працівниками, забезпечуючи комплексне функціонування та фінансову стійкість.

6. Економічна ефективність використання земельних і виробничо-ресурсних потенціалів ПП «УКР ТЕРРА Плюс» характеризується позитивною динамікою продуктивності та прибутковості. Раціональне землекористування, впровадження сучасних агротехнологій і технічного забезпечення сприяли зростанню урожайності основних культур (особливо кукурудзи та соняшнику) та підвищенню рентабельності виробництва. Незважаючи на зростання

загальних виробничих витрат, собівартість окремих видів продукції знизилася, що свідчить про підвищення операційної ефективності.

Фінансові показники підприємства демонструють значне покращення: доходи зросли у 3,6 раза, чистий прибуток – більш ніж у 9 разів, а рентабельність активів і власного капіталу зросла у кілька разів. Водночас, зниження ліквідності та критично низький рівень грошових коштів вказують на потенційні ризики платоспроможності, які потребують управлінської уваги.

7. Ефективне управління земельними ресурсами є ключовим чинником сталого розвитку, соціально-економічної стабільності та екологічної безпеки держави. Світовий досвід показує, що успішне регулювання земельних відносин базується на міцній інституційній основі, правовій визначеності та впровадженні сучасних технологій. Для України важливо адаптувати кращі міжнародні практики з урахуванням національних особливостей, посилити правові гарантії власності, модернізувати земельне адміністрування, створити прозорі та ефективні ринки землі, а також активніше впроваджувати цифрові інновації, такі як геоінформаційні системи, блокчейн і автоматизовані платформи управління. Комплексний підхід, що поєднує законодавчі реформи, фінансові механізми та інформаційні технології, сприятиме підвищенню ефективності використання земельних ресурсів і підтримці сталого розвитку аграрного сектору України.

8. Впровадження системи заходів з ефективного управління земельними ресурсами ПП «УКР ТЕРРА Плюс», зокрема з використанням CALS-технологій, забезпечує інтегроване цифрове ведення обліку, моніторинг і аналітику земельного фонду. Це сприяє підвищенню прозорості, точності управлінських рішень, оптимізації витрат і покращенню екологічної та економічної ефективності землекористування. Такий підхід створює умови для сталого розвитку підприємства, підвищення врожайності та формування конкурентних переваг на аграрному ринку.

9. Впровадження CALS-технологій у ПП «УКР ТЕРРА Плюс» створює передумови для суттєвого підвищення ефективності виробничих та

управлінських процесів, що є особливо актуальним в умовах зростаючої конкуренції та зростання вартості ресурсів. Інтеграція цих інноваційних рішень забезпечує оптимізацію витрат, покращення якості продукції, збільшення врожайності та пришвидшення виведення продукції на ринок.

Прогнозні показники демонструють зростання загальної ефективності виробництва на 35%, підвищення чистого доходу та прибутку, а також покращення рентабельності сільськогосподарської діяльності. Термін окупності залишається дуже коротким - менше 1 року після початку отримання доходів, що підкреслює низький ризик та високу ліквідність інвестиції. Водночас, для успішного впровадження необхідно забезпечити системний підхід до фінансування, контролю та оцінки результатів, що дозволить оперативно виявляти та усувати недоліки, а також адаптувати стратегії управління для досягнення сталого розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу. Підручник. Київ: КНЕУ. 2013. 779 с.
2. Береговий В. К., Засєкіна Л. Й., Кузьменко С. В. Природні і трудові ресурси світового сільського господарства : методичні рекомендації. Київ : НАУ, 2006. 118 с
3. Белінська С.М. Методичні засади обліку земельних ресурсів. *Агросвіт*. 2015. № 8. С. 46–48
4. Бігуненко Міжнародний досвід управління земельними ресурсами: можливості застосування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Економічні науки. С.24-27
5. Бігуненко О.Г. Міжнародний досвід управління земельними ресурсами: можливості застосування в Україні. *Економічні науки* Випуск 15. Частина 5. 2015. С. 24-27
6. Богатирчук-Кривко С.К. Удосконалення еколого-економічного механізму управління земельними ресурсами в сільському господарстві. *Збалансоване природокористування*. 2016. №1. С. 120-127.
7. Використання цифрових краудплатформ для залучення фінансування через агроспільноту. . URL: <https://agrohub.ua> (дата звернення: 06.04.2025)
8. Віктор В. Наумчук. Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій. Міжнародні економічні відносини. *Міжнародні економічні відносини. Актуальні проблеми економіки* № 6 (276),2024. С. 116-123 DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-276-116-123
9. Віктор В. Наумчук. Світовий досвід інституційного забезпечення управління земельними ресурсами в умовах ринкових трансформацій. *Міжнародні економічні відносини*. Актуальні проблеми економіки № 6 (276),2024С.116-123

10. Вінницька область. URL: <https://geomap.com.ua/uk-gr/492.html>
(дата звернення: 21.04.2025)
11. Гришанова Н. Закон щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану набрав чинності. 2022. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/211809_zakon-shchodo-osoblivostey-regulyuvannya-zemelnikh-vdnosin-v-umovakh-vonnogo-stanu-nabrav-chinnost
(дата звернення: 23.03.2025)
12. Гунченко О.В. Теоретико-методичні аспекти оцінки економічної ефективності використання земель сільськогосподарських підприємств. *Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*. 2011. С.1-8
13. Гуцуляк Ю.Г. Управління раціональним використанням і охороною земельних ресурсів сільськогосподарського призначення в умовах ринкової економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.08.01; Львів. держ. аграр. унт. Л., 2000. 17 с.
14. Дем'яненко С.І. Досвід Німеччини у кредитуванні під заставу сільськогосподарської землі. *Економіка АПК*. 2002. № 10. С. 134-138
15. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk>
(дата звернення: 13.03.2025)
16. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua> (дата звернення: 18.03.2025)
17. Дудар В.Т. Аграрний сектор економіки Східної Німеччини. *Економіка АПК*. 2004. № 6. С. 153-159.
18. Дудич Г. Зарубіжний досвід удосконалення земельних відносин у сільському господарстві. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vldau/APK/2011_18_1/files/11dgriai.pdf (дата звернення: 14.03.2025)
19. Дядик Т. В., Погребняк Л. П. Земельні ресурси – основа виробничого потенціалу аграрних формувань Полтавщини. *Агросвіт*. № 3, 2018. С. 41-45

20. Євпак І. Вплив воєнних дій на ґрунт. 20 січня 2023 р. URL: <https://nubip.edu.ua/node/121607> (дата звернення: 20.03.2025)
21. Жиленко К.М. Організація і ефективність використання землі в сільському господарстві регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.07.02. Дніпропетровськ, 2005. 22 с. <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/10832/1/Крупій.pdf>
22. Закон України "Про охорону земель" 19.06.2003 № 962IV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/96215> (дата звернення: 06.04.2025)
23. Закон України "Про охорону земель" 2003. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-15> (дата звернення: 06.04.2025)
24. Зарубіжний досвід: ринок земель сільськогосподарського призначення в Угорщині і перспективи його застосування в Україні. URL: <http://www.zsu.org.ua/index.php> (дата звернення: 13.04.2025)
25. Земельний кодекс України 2002. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 06.04.2025)
26. Земельні ресурси. Енциклопедичне поняття. Енциклопедія сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-15951> (дата звернення: 06.04.2025)
27. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 196 с
28. Кірейцева О.В. Іноземний досвід формування земельного ринку. Економіка АПК. 2011. № 10. С. 174-178.
29. Коник О. Польський досвід регулювання ринкових земельних відносин. О. Коник, А. Мартин. URL: <http://www.zsu> (дата звернення: 21.04.2025)
30. Конституція України 1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 06.04.2025)

31. Красюк Н. І. Земельні відносини в Україні як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. № 1. 2015. С. 180–189.
32. Крохтяк О.В. Еколого-економічна та соціальна характеристика функцій земельних ресурсів. *Економіка і суспільство*. Випуск № 3. 2016. С. 339-342.
33. Лазарева О. В., Мась А. Ю., Борисевич К. Ю. Особливості планування землекористування в системі управління земельними ресурсами країн Європи та можливості їх застосування в Україні. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/view/1191> (дата звернення: 16.04.2025)
34. Лізинг обладнання та ПЗ. ProAgro Group. URL: <https://proagro.com.ua> (дата звернення: 21.04.2025)
35. Макарова В.В. Ефективність використання земельних угідь с.г. підприємствами. *Економічний простір*: зб. наук. пр. 2011. № 52/1. С. 284 -290
36. Міжнародний досвід земельної реформи: чому немає панацеї. URL: <http://old.cost.ua/news/569-land-reform-international-experience>(дата звернення: 26.04.2025)
37. Міністерство аграрної політики та продовольчої безпеки України. URL: <https://minagro.gov.ua> (дата звернення: 06.04.2025)
38. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>(дата звернення: 18.04.2025)
39. О. Николук, П. Пивовар, Р. Назаркіна, Г. Стольнікович, М. Богонос. Динаміка земельного фонду: як змінилися земельні ресурси України після 24 лютого 2022 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Agroviglyad_2_ukr.pdf (дата звернення: 06.04.2025)
40. О. С. Постулін. Державне регулювання земельних відносин в умовах кризи як структурний елемент розвитку ринку землі. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*, 2019 р., № 3 (67) с. 104-107
41. О. Ф. Томчук, В. В. Кожухар. Аналіз ефективності використання земельних ресурсів. *Агросвіт* № 19, 2019. с. 38-46

42. О.А. Стенін, С.В. Лапковський, М.О. Солдатова. Використання CALS-технологій в сучасній промисловості. *Адаптивні системи автоматичного управління*. 1(18) с. 114-123 DOI:10.20535/1560-8956.18.2011.33513
43. Остапчук С.М. Бухгалтерський облік земель сільськогосподарського призначення : автореф. дис. ... канд. екон. наук :08.00.09. Київ, 2015. 20 с.
44. Павлих Д.С., Л.М. Макєєва. Світовий досвід управління землями сільськогосподарського призначення. Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих вчених «*Стан і майбутнє лісового господарства, деревообробки та землевпорядкування*» (09–10.10.2023 р.) С. 245-246
45. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені ІванаФранка, 2020. 196 с
46. Попов А.С. Індикатори системи управління земельними ресурсами. *Вісник Львівського національного аграрного університету: Збірник наук. праць. Серія: Економіка АПК*. Вип. 18(1). Львів, 2011 URL: www.nbuuv.gov.ua (дата звернення: 19.01.2025)
47. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. № 2145-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#n> (дата звернення: 31.03.2025)
48. Редька Р. Закони, що регулюють відшкодування шкоди завданої земельним ділянкам внаслідок військової агресії росії. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/zakoni-so-reguluut-vidskoduvanna-skodizavdanoi-zemelnim-dilankam-vnaslidok-vijskovoi-agresii-rosii>(дата звернення: 06.04.2025)
49. Рогач С.М. Економіка і підприємництво, менеджмент /[С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, В.А. Ткачук та ін.]. К.: ЦП «Компринт», 2015. 714с.
50. Розвиваємо малий та середній бізнес в Україні. EU4Business. URL: <https://eu4business.org.ua> (дата звернення: 06.04.2025)

51. С. П. Ігнацевич. Сутність категорій "земля" та "земельні ресурси" у процесі формування збалансованого землекористування. *Агросвіт* № 17, 2017. С. 49-52
52. Саблук П.Т. Розвиток земельних відносин в Україні. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2006. 396с.
53. Семенда О.В. Оцінка ефективності використання земельних ресурсів у сільськогосподарських підприємствах. *Український національний аграрний університет садівництва*. 2007. С.1-10
54. Сидор В. Д. Теоретичні підходи до визначення ознак земельної ділянки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. С. 97–100.
55. Сохніч А.Я. Проблеми використання та охорони земель в умовах ринкової економіки: монографія. Львів: НВФ "Українські технології", 2002.
56. Т. В. Юрченко Земельні ресурси як об'єкт бухгалтерського обліку. *Агросвіт* № 13. 2017. С 43-51
57. Терещенко В.К. Теоретичні засади ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств ринкового типу. В.К. Терещенко, В.А. Ткачук, Є.В. Милованов; за ред. В.К. Терещенка. Формування ринкового механізму в аграрній секторі АПК. К.: Нічлава, 2002. С. 7–22.
58. Титова Н. І. Землі сільськогосподарського призначення: поняття, особливості, склад (правові аспекти). Землі сільськогосподарського призначення: право громадян України: [наук. - навч. посіб.] / за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. І. Титової. Львів, 2005. С. 9-28.
59. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами. За редакцією професора А. М. Третяка. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга,. 2006. 306 с.
60. Управління земельними ресурсами : навч.посіб. / уклад А.С.Попов; Миколаївський державний аграрний університет.Миколаїв: МНАУ, 202 214 с.

61. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: навч. Посібник. А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.М. Курильців, Т.М. Прядка, Н.О. Капінос, Н.А. Третяк; Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2022. 436 с.
62. Управління земельними ресурсами: [навчальний посібник]. Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський, Р.А. Міщенко, І.А. Юрко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. С. 172.
63. Фесіна Ю.Г. Екологоекономічне регулювання розвитку ринку земельних ресурсів: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.08.01; Луцький держ. технічний унт. Рівне, 2006. 20 с.
64. Цивільний кодекс України 2003. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 06.04.2025)
65. Чирва О. Г., Коган Н. Ю. Особливості державного регулювання земельних відносин в зарубіжних країнах. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 28–36.
66. Шарий Г.І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрному секторі. Г.І. Шарий, В.В. Тимошевський. *Економіка та суспільство*. №8, 2017. с. 502-509
67. Clarity-project.info про ПП «УКР ТЕРРА Плюс»
68. Implementing the EU eco-scheme in the Netherlands: A results-based points system approach. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1746> (дата звернення: 29.04.2025)
69. Recommended citation FAO. 2020. FAO COVID-19 Response and Recovery Programme - Boosting smallholder resilience for recovery: Protecting the most vulnerable, promoting economic recovery and enhancing risk management capacities . Rome. URL: <https://doi.org/10.4060/cb0286en> (дата звернення: 14.04.2025)
70. THE NETHERLANDS' - Agriculture and rural development. URL: <https://agriculture.ec.europa.eu> (дата звернення: 24.04.2025)
71. Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association (UVCA) URL: <https://uvca.eu> (дата звернення: 27.04.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні засоби	Первісна вартість, грн.	Залишкова вартість на 01.01.2021, грн.	Залишкова вартість на 01.01.2022, грн.	Залишкова вартість на 01.01.2023, грн.
Дискова борона б/в PAPADOPOULOS, модель DFXS52, SN 0059/2013	287 929,12	200 422,46	181 227,14	162 031,82
Культиватор новий	387 815,43	317 589,34	278 807,74	240 026,14
Плуг	396 458,33	396 458,33	356 812,49	
Плуг б/в	290 861,57	181 360,78	123 188,50	65 016,22
Агрегат ґрунтообробний	54 000,00	15 225,39	11 625,39	8 025,39
Дискова борона причіпна б/в Amazone Catros+6001-2, 2013 р.в., с.н. CTS0000850	678 816,67	656 189,45	520 426,13	
Борона дискова JD 400	137 350,00	112 478,55	98 743,59	85 008,63
Ваги автомобільні тензометричні для зважування сільськогосподарської продукції "УВК-А18-С80" Мах 80т	435 213,05	406 075,88	384 315,20	362 554,52
Вологомір	9 000,00	4 950,00	3 150,00	1 350,00
Глибкорозпушувач "ФАВОРИТ 3"	154 166,67	150 312,51	134 895,87	119 479,23
Датчик рівня пального ДРП.И485-1000П з монтажним комплектом і з'єднувальним кабелем 7м	2 411,67	2 210,67	1 969,47	
Ємність ГО 5000 RGD двошарова харчова горизонтальна	13 416,67	12 522,19	11 180,47	
Ємність ГО 5000 RGD двошарова харчова горизонтальна	13 416,67	12 522,19	11 180,47	
Ємність ГО 5000 RGD двошарова харчова горизонтальна	13 416,66	12 522,18	11 180,46	
Ємність ГО 5000 RGD двошарова харчова горизонтальна	13 416,67	12 522,19	11 180,47	
Ємність горизонтальна EG 5000 посилена (для транспортування КАС) №1	13 750,00	8 197,11	6 822,15	5 447,19
Ємність горизонтальна EG 5000 посилена (для транспортування КАС) №2	13 750,00	8 197,11	6 822,15	5 447,19
Ємність горизонтальна EG 5000 посилена (для транспортування КАС) №3	13 750,00	8 197,11	6 822,15	5 447,19
Ємність горизонтальна EG 5000 посилена (для транспортування КАС) №4	13 750,00	8 197,11	6 822,15	5 447,19
Жатка зернова для збирання врожаю кукурудзи	733 333,33	403 333,36	256 666,72	110 000,08
Жатка VARIO	158 310,83	129 643,70	113 812,58	97 981,46
Жатка для соняшника суцільного зрізу Металагро, модель МА231	491 276,48	324 540,26	291 788,54	259 036,82

№1, 9,4м робоча ширина, для комбайна Лексіон				
Жатка для соняшника суцільного зрізу Металагро, модель МА231	491 276,48	324 540,26	291 788,54	259 036,82
№2, 9,4м робоча ширина, для комбайна Лексіон				
Жатки 2 од. для збирання кукурудзи з подрібнювачем 8-ми рядні нові	1 209 700,00	1 057 712,09	936 742,13	815 772,17
Завантажувач зерна пересувний ЗЗП-100	108 333,33	78 928,51	57 261,79	35 595,07
Вимірювач ІДК	13 320,00	7 326,00	4 662,00	1 998,00
Каток подрібнювач причіпний КПП-6 (з шаховим розміщенням ножів не водоналивний)	140 000,00	92 466,22	78 466,18	64 466,14
Каток польовий КЗК-6П	108 333,33	59 583,28	37 916,56	16 249,84
Компактор б/в LEMKEN K-600A	363 333,33	271 543,80	198 877,08	126 210,36
Комплект системи точного землеробства EZ Guide 250, Trimble, DGPS, Patch antenna	26 990,00	21 837,32	19 138,28	16 439,24
Косарка Z-173/2 (1.85 м) роторна Польська	15 346,00	10 269,45	10 269,45	10 269,45
Культиватор 1 КПСу-4	21 666,67	6 880,90	4 714,18	2 547,46
Культиватор 2 КПСу-4	21 666,66	6 880,90	4 714,18	2 547,46
Культиватор начіпний КРНВ-5,6-04	95 250,00	90 487,50	80 962,50	71 437,50
Навантажувач б/в телескопічний MANITOU MLT 940 120 HLSU №PR7290019967	1 168 333,33	1 070 972,23		
Навантажувач MANITOU MLT 735 рама № 910256	612 500,00	304 791,68	193 958,36	41 441,02
Ноутбук HP 250 (NOY18ES) №1	5 166,66	603,18	0,00	0,00
Ноутбук HP 250 (NOY18ES) №2	5 166,67	603,19	0,00	0,00
Обприскувач ОПК 3000-22 "КРОНОС" (АСУ)	333 333,33	207 843,08	141 176,36	74 509,64
Обприскувач б/в	1 994 603,02	1 335 682,88	1 266 342,20	1 197 001,52
Навантажувач тракторний НТ-4М	54 166,67	34 813,21	29 396,53	23 979,85
Принтер БФП Canon i-SENSYS MF237w WI-FI (1418C162AA) Bundle:+	10 467,51	8 548,45	6 454,93	
Пристрій спостереження за рухомими об'єктами BI 530 C TREK	3 838,33	3 518,43	3 134,55	
Причіпний пристрій до навісних сівалок Quivvogne Prosem-K	36 666,67	17 774,72	14 108,00	10 441,28
Протравлювач камерний ПК-20 "Супер" зав.№ 3368	95 350,00	60 109,22	53 752,58	47 395,94
Сівалка зернова механічна СЗМ-6	522 034,55	367 960,76	341 859,08	315 757,40
Сівалка просапна Quivvogne Prosem K8, зав. номер №45744, 2008 р.	141 666,67	99 223,35	92 139,99	85 056,63

Система висіву дрібнонасієних культур МС-6	31 666,67	19 962,80	17 851,64	15 740,48
Системний блок Intel Pentium G4400 / Asus H110M/HDD SATA 1.0TB/ram (та клавіатура LOGITECH K360)	9 333,17	4 260,82	0,00	0,00
Сівалка причіпна, 16 рядна б/в	1 925 484,17	1 548 148,19	1 471 128,83	1 394 109,47
Сівалка універсальна причіпна BOZKURT 3.75м	186 673,03	164 841,76	146 174,44	127 507,12
Візки для жатки МА231, Металагро, модель МА512 №1	63 422,05	44 147,07	39 918,99	35 690,91
Візки для жатки МА231, Металагро, модель МА512 №2	63 422,05	44 147,07	39 918,99	35 690,91
Трактор Беларус - 82.1	408 333,33	304 895,50	264 062,14	223 228,78
Трактор Беларус 1	120 416,67	27 622,91	19 595,15	11 567,39
Трактор Беларус 2	120 416,67	27 622,91	19 595,15	11 567,39
Трактор ХТЗ-242К.20	1 750 000,00	1 210 714,32	996 428,64	746 064,21
Автомобіль Audi Q8 Q8 SL / Дизель / 3.0 л / 286 к.с. №2	1 690 187,34	1 407 507,90	1 166 052,54	924 597,18
Автомобіль Audi Q8 Q8 SL / Дизель / 3.0 л / 286 к.с. №1	2 116 710,98	1 708 488,15	1 406 100,87	1 103 713,59
Мотоцикл YAMAHA FZN 250 (G3H7E-1119731, Матово-чорний, ME1RG4253M2038482)	93 437,50	85 651,05		
Напівпричіп самоскидний SCHMITZ SKI 24SL 10.5 шасі №WSK00000001274727	687 583,33	472 713,56	403 955,24	335 196,92
Тягач сідловий VOLVO FH 13440 №YV2AS02A28B529962	375 000,00	257 812,50	220 312,50	182 812,50
Разом	21 566 205,99	13 979 467,63	13 091 865,04	11 988 081,43